

ב"ה, ערב שבת פרשת ואתחנן תש"פ

גליון מס' 45

כִּי קָרוֹב

בלימוד החסידות

אֲנִי אֵיךְ
יִתְכַּן שְׁעֵשֶׂרֶת
הַדְּבָרוֹת
נִפְתָּחִים בְּלִשׁוֹן
מִצְרֵי • ה'חֹזֵר
הַגַּה"ח רִבִּי
יֹאֵל כֶּהֵן

אור האמת הנצחי

ערב שבת נחמו, בה יחול גם יום **היארצייט** יוסף יצחק ג'ייקובסון של הרה"ק רבי הלל מפאריטש, ראיון מיוחד, מקורי ועשיר עם הרה"ח ר' יוסף יצחק ג'ייקובסון, על ספר חדש שלו שיוצא לאור בקרוב: **סוד הגלות והגאולה** - ביאור נפלא למאמר מיוחד של רבי הלל המעניק אור חדש לג' דפורענותא וז' דנחמתא

עדכוני חב"ד;

נחמו מה ראה רבי עקיבא וכיצד ניחם את חבריו.
הגה"ח רבי חיים שלום דייטש

כי קרוב מצורף לעיתון בקהילה
נפוץ ב-60,000 עותקים בכל מוקדי הציבור החרדי בארץ

ואתחנן

מדוע התיבה הראשונה בעשרת הדברות אינה בלשון הקודש?

אם כן, לאור הפלאת תיבה זו, שהיא התחלת עשרת הדיברות, כללות התורה, תיבה המורה על הקב"ה עצמו, "אנכי מי שאנכי" – איך ייתכן שהיא דווקא אינה מילה בלשון הקודש אלא בלשון מצרי?

לשון הקודש ושאר לשונות

העניין יובן בהקדמת הביאור במעלת לשון הקודש על שאר הלשונות. הרמב"ם כותב שהסיבה לכך שהיא נקראת 'לשון הקודש' היא מפני שאין בה שם לעניין של ערוה: "שהלשון הזה המקודש לא הונח בו כלל שם לכלי המשגל... כל הדברים הללו לא הונח להם ביטוי ראשוני כלל בשפה העברית, אלא מכנים אותם בשמות מושאלים וברמזים" (מורה נבוכים ח"ג פ"ח, וכמבואר שם. וראה רמב"ן תשא ל, יג שחלק על זה).

ונשאלת השאלה: ידוע ששמו של כל דבר בלשון הקודש הוא חיותו, כמבואר בתניא (שער היחוד והאמונה פרק א), שבכל נברא ונברא יש חיות אלוקית המהווה ומחיה אותו תמיד, "דהיינו בחינת התלבשות אותיות הדיבור מעשרה מאמרות... וזה שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש". חיותו של 'שור' היא מהאותיות ש-ו-ר המופיעות בתוך עשרת המאמרות של הבריאה, ולכן הוא נקרא 'שור'. חיותו של החמור היא מהאותיות ח-מ-ו-ר, וכן הלאה.

ובזה מבואר מה שנאמר במדרש שהקב"ה הביא לפני המלאכים את בעלי החיים. "אמר להם: זה מה שמו? ולא היו יודעין. העבירן לפני אדם, אמר לו: זה מה שמו? אמר: זה שור, זה חמור וכו'", ואמר הקב"ה למלאכים "חכמתו מרובה משלכם" (בראשית רבה יז, ד).

וידועה השאלה, מהי החכמה המיוחדת שיש בקריאת שמות לבעלי החיים? בחרים שמות אקראיים כלשהם ונותנים לכל יצור שם כלשהו. אלא מכאן אנו מבינים שהשמות אינם 'הסכמיים', שמות שבני-אדם הסכימו עליהם, כדי שיוכלו לדבר ביניהם, בעוד השמות עצמם חסרי משמעות. וכך מבאר השל"ה "בשביל שהשמות הם יורו על שורש הדבר ההוא... וזאת היתה חכמה נפלאה, כי השיג מקור ושורש כל דבר, וכינהו בשם ההוא, והוא שמו ודאי" (הקדמת השל"ה בית המקדש).

ולפי זה נשאלת השאלה בענייננו: כיצד ייתכן לומר שבלשון הקודש אין שם לעניינים מסוימים, שאם כן – מניין חיותם? והביאור בזה הוא, שאכן ודאי יש לכל דבר שם בלשון הקודש והיא חיותו, ואף ביחס לאותם דברים אין כוונת הרמב"ם שאין לזה שם כלל, אלא שכפי שהוא נקרא בלשון הקודש יש לו גדר אחר – זה עדיין עניין של קדושה, ואין לזה משמעות של 'ערווה'.

דוגמא לדבר: קודם חטא עץ הדעת היו האדם ואשתו עירומים "ולא יתבוששו" (בראשית ב, כה), ולאחר החטא "וידעו כי עירומים הם" (בראשית ג, 7), וידועה השאלה: איך ייתכן שהחטא גרם שניתוספה בהם ידיעה? "זה תימה שיהא עונשו על מריו לתת לו שלימות שלא היתה לו, והוא השכל" (מו"נ ח"א פ"ב).

ומבואר בזה, שקודם החטא לא היה באברים אלה עניין של תאוה,

בפרשת ואתחנן (הו, הו) מופיעים עשרת הדיברות בפעם השנייה, נוסף על הנאמר בפרשת יתרו (כ,ב). המילים הראשונות של עשרת הדיברות הן: "אנכי ה' אלוקיך". אומר על כך המדרש דבר פלא: "אנכי – לשון מצרי הוא" (תנחומא יתרו טז), והמדרש נותן דוגמה: "אדם שהוא מבקש לומר לחברו במצרים 'אני' – הוא אומר 'אנוך'".

כיצד ייתכן שהתחלה של עשרת הדיברות תהיה לא בלשון הקודש אלא בלשון מצרי? הרי ידוע שעשרת הדיברות כוללים את כל התורה, "כל שש מאות ושלוש עשרה מצוות בכלל עשרת הדיברות הן" (רש"י משפטים כד, יב). וכמובא בספרים הרמזו שבעשרת הדיברות יש תר"ך אותיות, כנגד תרי"ג מצוות התורה ושבע מצוות דרבנן (של"ה יתרו ועוד).

בעשרת הדיברות גופא, שני הדיברות הראשונים ("אנכי" ו"לא יהיה לך") הם כלליים עוד יותר, כדאייתא בגמרא על הפסוק "תורה ציווה לנו משה": "תורה – בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי [שש-מאות ואחת-עשרה הם], אנכי ולא יהיה לך – מפי הגבורה שמענום" (מכות כד, א). כלומר, את שני הדיברות הראשונים שמענו מפי הקב"ה עצמו, ואת שאר תרי"א המצוות, בגימטריא "תורה" – "ציווה לנו משה".

והטעם לכך שאת שני הדיברות הראשונים דווקא שמענו מהקב"ה עצמו, הוא מפני שהם הכלל של כל התורה. הדיבר 'אנכי' הוא

לאור הפלאת תיבה זו, שהיא התחלת עשרת הדיברות, כללות התורה, תיבה המורה על הקב"ה עצמו, "אנכי מי שאנכי" – איך ייתכן שהיא דווקא אינה מילה בלשון הקודש אלא בלשון מצרי?

הכלל של כל רמ"ח מצוות עשה, והדיבר 'לא יהיה לך' הוא הכלל של כל סס"ה מצוות לא תעשה (שלי"ה שם. תניא פרק כ). לכן את פרטי התורה שמענו ממושה אבל את הכלל של התורה שמענו מפי הגבורה, מהקב"ה עצמו.

מבין שני הדיברות הראשונים גופא הדיבר "אנכי ה' אלוקיך" הוא הראשון, וממילא מובן שהוא גם החשוב והנעלה יותר. בו גופא המילה 'אנכי' היא הראשונה. מזה אפשר להבין עד כמה גבוהה מעלתה ומדרגתה של מילה זו, הראשונה מעשרת הדיברות!

זאת ועוד: הגמרא אומרת "אנכי – נוטריקון: אנא נפשי כתבית יהבית" (שבת קה, א), הקב"ה אומר – אני את נפשי, את עצמי, כתבתי ונתתי בתורה! ובפרט על-פי המבואר בקבלה ובחסידות ש'אנכי' מורה על הדרגה הנעלית ביותר, "בחינת אנכי – מי שאנכי, הוא למעלה מעלה משם הוי"ה, כי הוא בחינה דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל" (לקוטי תורה פינחס פ, ב על-פי זוהר ח"ג רנ"ב).

הרי שהמילים "אנכי ה' אלוקיך" הן בסדר מלמעלה למטה. המילה השלישית היא "אלוקיך" – שם אלוקים; לפנייה ולמעלה ממנה "הוי"ה" – שם העצם, הנעלה מכל שאר השמות, אבל עדיין זו בחינה של שם; ולמעלה מזה "אנכי" – מי שאנכי, הקב"ה עצמו "דלא אתפס בשם".

כאורה" (לקו"ת צו יבג). הכוח להוציא יהודי מטומאת מצרים, "ערוות הארץ" - הוא רק מהקב"ה עצמו, שאין לו שום הגבלות. לכן דווקא מדרגת "אנכי - מי שאנכי" היא הכוח ל"אשר הוצאתיך מארץ מצרים"! השמות הקדושים של הקב"ה, שם אלוקים ולמעלה מזה שם הוי"ה, ככל שגדולה מעלתם, הם בגדר של אור אלוקי, אור רוחני נעלה, ואור רוחני אין בכוחו להתמודד עם הגשמיות ולהפוך אותה, ובוודאי שלא את החושך והטומאה של מצרים. דבר זה בא בכוחו של הקב"ה בעצמו דווקא, עצמותו ומהותו, "אנכי מי שאנכי".

וזאת אומר המדרש: "אנכי - לשון מצרי". במה מתבטא ה"אנכי", ה"אנא נפשי כתבית יהבית"? דווקא במצב שיהודי שרוי במציאות של "לשון מצרי" ובכל-זאת מתנהג כראוי, בקדושה ובטהרה. משמעות הדבר בעבודת ה' היא, שגם ההתעסקות בענייני הרשות היא על-פי התורה, "כל מעשיך יהיו לשם שמים", "בכל דרכיך דעהר"!

כל עוד יהודי מופשט מהעולם, וכל עסקו הוא בעניינים רוחניים בלבד, בלימוד התורה ובקיום המצוות - עדיין לא בא לידי ביטוי ה"אנכי". דווקא כאשר הוא עוסק גם בענייני העולם, עניינים גשמיים, שאין בהם קדושה בגלוי, ועד לעניינים נחותים שאין להם שם בלשון הקודש - היהודי אינו שרוי בעולם של "לשון הקודש", אלא במציאות של "לשון מצרי", והוא מרגיש את התאווה של ה'ערווה', אבל גם במצב כזה הוא מקדש את עצמו ומתנהג בקדושה על-פי התורה - בכך בא לידי ביטוי ה"אנכי". זוהי ההתחלה של עשרת הדיברות, כללות התורה!

זאת אומר המדרש: "אנכי - לשון מצרי". במה מתבטא ה"אנכי", ה"אנא נפשי כתבית יהבית"? דווקא במצב שיהודי שרוי במציאות של "לשון מצרי" ובכל-זאת מתנהג כראוי, בקדושה ובטהרה

זה הביאור במאמר חז"ל "איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה - בכל דרכיך דעהר" (ברכות סג, א). לכאורה לא מובן, הרי התורה עוסקת ברובה בתורה ובמצוות ובענייני קדושה, ואם כן במה גדלה כל-כך מעלת העסק בענייני הרשות, באופן של "בכל דרכיך דעהר", עד שזו "פרשה שכל גופי תורה תלויים בה"?

אך על-פי המבואר לעיל יובן היטב, כי כל תכליתה של התורה היא לפעול קדושה בעניינים הגשמיים דווקא, שגם בעסקו של האדם "בכל דרכיך", בדברים שאינם ענייני שמים, גם אז יהיה "דעהר", והדברים האלה ייעשו בקדושה, מתוך דעת את ה'. דווקא בכך מתבטא ה"אנכי" של עשרת הדיברות. שכן הכוח להפוך גם עניינים אלה לקדושה הוא מהקב"ה עצמו, שלמעלה מכל ההגבלות - "אנכי מי שאנכי".

(על-פי לקוטי שיחות, כרך ג, עמ' 892 - אוצר לקוטי שיחות מועדים, שיחה א לחג השבועות ס"ה ואילך)

וכל תוכנם היה קיום העולם, ואם כן לא היה מה להתבייש בהם, כשם שאין מה להתבייש ביד שעניינה להניח תפילין ולתת צדקה. אבל לאחר החטא נעשתה בהם ירידה והתחילו להרגיש את התאווה הגשמית, ולכן התביישו.

וזו כוונת הרמב"ם שבלשון הקודש אין שם ל'ערווה'. שמו, כפי שהוא נקרא בלשון הקודש, מורה על דבר עדין יותר, ואין לו גדר של 'ערווה', ואילו בשאר הלשונות הדברים מתגשמים ושמים מבטא גם את הצד הגס שבהם והם נקראים 'ערווה'.

עניין זה הוא בשאר הלשונות באופן כללי, ובשבעים לשון גופא יש כמה וכמה דרגות, ומצרים נקראת "ערוות הארץ" (מקץ מב, ט), והמצרים היו "שטופים בזנות" (תנחומא לך, ה). אם כן, 'לשון מצרי' הוא לשון מגושה מאוד. כל זה מגדיל לכאורה עוד יותר את הקושיה, איך ייתכן שהמילה 'אנכי', הראשונה בעשרת הדיברות, היא ב'לשון מצרי'?

תכלית התורה

הביאור בזה:

חז"ל מספרים שבשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה טענו המלאכים שאין ליתנה לישראל אלא להם: "חמודה גנוזה... קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? ...! תנה הודך על השמים!" אמר הקב"ה למושה: "החזיר להן תשובה". ענה להם משה: "בתורה כתוב 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' - 'למצרים ירדתם! לפרעה השתעבדתם! תורה למה תהא לכם?'

וכך כאשר לשאר הדיברות אמר להם: "בין הגויים אתם שרויין? ...! כלום אתם עושים מלאכה? ...! קנאה יש ביניכם? ! יצר הרע יש ביניכם? ! מיד הודו לו להקב"ה" (שבת פח, ב).

תשובתו של משה דורשת ביאור. ברור שהמלאכים ידעו מה כתוב

בתורה, ובכל-זאת ביקשו "תנה הודך על השמים", שתיתן התורה להם. הם ביקשו לקבל את התורה כפי שהיא ברוחניות, ושם יש לכל ענייני התורה משמעות רוחנית ולא גשמית. אם כן, מה חידש להם משה בתשובתו "למצרים ירדתם"?

אלא הביאור בזה הוא, שזאת גופא הנקודה שאמר להם משה: כל החידוש של התורה ותכליתה הוא לפעול בעולם הזה הגשמי, בעולם נחות ומגוושם, עולם שאילולא התורה, יהודי עלול להימצא ב"מצרים - ערוות הארץ". דווקא שם יהודי לומד תורה ומקיים מצוות, מתעדין ומודרך ויוצא ממצרים. המלאכים מצויים לכתחילה בעולם רוחני ועדין, והם מבקשים תורה רוחנית, כדי להשיג יותר רוחניות - אך לא זה עניינה של התורה, ולא בעבורם נועדה. היא נועדה לבני ישראל דווקא, נשמות בגופים, ש"למצרים ירדתם", שירדו לענייני העולם הזה הגשמי והתחתון, ושם, בכוח התורה, עושים מהעולם דירה לה'.

לכן 'אנכי', התיבה הראשונה של עשרת הדיברות, היא ב'לשון מצרי'. כל עניינה של התורה מתבטא בכוח וביכולת לרדת למצרים, ול'לשון מצרי', שבו מורגשת הגסות וה'ערווה' שבעניינים הגשמיים, ולהביא גם שם קדושה.

אנכי מי שאנכי

עניין זה שייך גם לאמור לעיל, ש'אנכי' ראשי תיבות "אנא נפשי כתבית יהבית", שהקב"ה כתב ונתן את עצמותו בתורה, וכאמור לעיל ש'אנכי' זו הדרגה הנעלית ביותר, שלמעלה משם אלוקים ומשם הוי"ה, "אנכי - מי שאנכי, דלא אתפס בשם".

על יציאת מצרים נאמר בהגדה, בפירוש הפסוק "ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וגו'" (בא יבי, ב): "אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח, אני ולא אחר", אלא "הקב"ה בכבודו ובעצמו". מבואר בספרים הטעם לכך שהגאולה היתה צריכה להיות על-ידי הקב"ה בעצמו דווקא, "לפי שארץ מצרים היה מקום טומאה והוצרך דווקא להיות המשכה עליונה שגם חשך לא יחשיך וכחשכה

אלפי יעדים,
נתיב אחד!

נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בני הכנסת בארץ!

אלפי בתי כנסת
נהנים כל שבוע
מחלוקת עלוני השבת
בצורה הטובה
והמשתלמת ביותר.

חצה שהעלון שלך יגיע ליעד?
טלפון אחד וחזא בתבית הבנות.
© 074-703-5009

נתיב מדיה

מג' דפורענותא לז' דנחמתא:

מזרוע לפני
הגאולה
דזוהא נוצר
השפלה הגדול
ביורתא?

ההפטרה הראשונה במסגרת שבעה דנחמתא תיקרא בשבת קודש
זו על ידי שלומי אמוני ישראל • בשבת זו יחול **יומא דהילולא**
של הרה"ק רבי הלל מפאריטש זי"ע, מענקי הרוח בחסידות חב"ד,
אשר התבטאו כלפיו כי הוא היה "חצי רבי" • ובימים אלו עומד
לראות אור, בהוצאת 'מעיינותיך', **הספר "לצמוח ממשבר"** – מאמר
מיוחד של רבי הלל הפורש מהלך עמוק וחדשני על ג' דפורענותא
וז' דנחמתא, עם ביאור נהיר וקולח מאת פה מפיק מרגליות, **המגיד**
הנודע הרב יוסף יצחק ג'ייקובסון • לרגל שלושת המאורעות
הללו, שחברו להם יחדיו, לפנינו שיחה מאלפת עם הרב ג'ייקובסון
ובמרכזה מבט מקורי ומרומם לימים אלו • **נחמו נחמו עמי**

בנימין ליפקין

אדמו"ר הזקן נכנס לחדר, ורבי הלל מוכן ומזומן לצאת מתחת המיטה ולשוחח עם בעל התניא, שמע אותו אומר בניגונו הידוע בשפת אידיש: "ווען א יונגעראמן האט א קשיא אין מסכת ערכין, דארף ער זיך פריער אליין מעריך זיין". כלומר: אברך שיש לו שאלה במסכת ערכין, שיעריך את עצמו תחילה, ורק אחר כך יבוא וישאל. כששמע זאת רבי הלל, התעלף על מקומו תחת המיטה. כשהתעורר, נודע לו שאדמו"ר הזקן כבר סיים את מאמר החסידות שאמר במקום לשומעי לקחו ואף כבר יצא את העיר.

את אדמו"ר הזקן פנים בפנים לא פגש רבי הלל בחייו, אלא רק שמע את הד קולו הקדוש. וזה הספיק לכל החיים...

לאחרי פטירת בעל התניא, ורבי הלל אז בן 18, התקשר עם בנו של בעל התניא, אדמו"ר האמצעי, ולאחרי כן, עם אדמו"ר הצמח צדק. הוא נכנס לפני ולפנים נכני תורת החסידות החב"דית, וכתב מאמרים רבים של אדמו"ר האמצעי והצמח-צדק עם ביאוריו והסבריו המאלפים, כדרך המשפיעים שעניינם היה לבאר את דברי רבותיהם בהרחבה ובניתוח הגיוני.

הוא היה עורך נסיעות להמון ישובים יהודיים על מנת לקרב את יושביהם אל דרכי התורה והחסידות. הוא נתמנה לרב העיירה פאריטש, ואחר כך גם לרבה של קהילת באברויסק בבלרוס (הוא מילא

לידתו, ודודו, חסיד של בעל התניא, הביאו לאדמו"ר בעל הצמח צדק. הצמח צדק שלח את סבא שלי כנער צעיר לרבי הלל, להתחנך על ברכיו, ולקבל ממנו הדרכה בכל תחומי התורה והחסידות.

רבי הלל נולד ברוסיה. מילדותו שקד על לימוד התורה ונקרא "העילוי מחומץ", על שם העיירה בה נולד. למד אצל בעל ה"בת עין", רבי אברהם מאוורוטש ז"ע. מספרים שכבר בגיל 13 היה בקי בש"ס ובריבוי ספרי הפוסקים, למד ספרי קבלה וידע היטב כתבי האריז"ל, ונהג להתפלל בכוונותיו. כמנהג המקובלים התנהג בפרישות ועסק בתעניות וסיגופים. לאחר מכן, בעקבות אביו, נסע אל הרב הקדוש רבי מרדכי מטשרנוביל ז"ע והחל ללכת בדרכי החסידות.

יום אחד שמע מאמר חסידות של אדמו"ר הזקן בעל התניא, שנמסר בידי החסיד אדיר הרוח רבי זלמן זעומער, וזה תפס אותו חזק, ונכנס לפנימיות נכני נפשו. הוא השתוקק לפגוש את בעל התניא, אולם בכל עיר אליה הגיע במטרה לפגשו, אדמו"ר הזקן כבר הקדימו ויצא את העיר. באחת הפעמים החליט רבי הלל להתחכם והגיע לעיירה שאליה הועיד רבנו הזקן את פניו, וטרם בואו של אדמו"ר הזקן התחבא תחת המיטה בחדר שבו היה צפוי להתאכסן, תוך שבאמתחתו הכין שאלה חמורה שיבקש מרבינו הגדול לתרץ במסכת ערכין. כאשר

לפיים שנה עם ישראל מנסה להבין את פשר הגלות הארוכה, שלא נתגלה קיצה. והנה אתה מוציא ספר שנקרא 'לצמח ממשרבי'. מניין גילוי הסוד הכמוס הזה?

הסוד הזה התגלה בפנימיות התורה, בתורת הקבלה, בכתבי האריז"ל, ובא לידי פירוט והרחבה בתורת החסידות, והוא מוסבר בדרך ייחודית ומעניינת במיוחד במאמרו של הגאון החסיד רבי הלל מפאריטש, המתחיל במילים "איתא בפסיקתא". לימדתי את המאמר הזה במשך חודשים לקהל רב-גוני, ונוכחתי עד כמה הוא פקח לי ולשומעים את העיניים, והעניק לנו מבט מעמיק על כל המציאות שבה אנו חיים. בעקבות זאת החלטתי להגיש את הדברים בספר.

הבה נתחיל בהכרת דמותו של מחבר המאמר, רבי הלל מפאריטש.

רבי הלל היה דמות ייחודית בדורות הראשונים של החסידות. הוא נולד בשנת תקנ"ה, ונסתלק ב"א במנחם-אב תרכ"ד. בשבת זו יחול היארצייט שלו. כינויו כפי חסידים הוא "רבי הלל פאריטשער", והוא היה מגדולי חסידי ומשפיעי חב"ד לדורותיהם.

אני מרגיש שייכות מיוחדת אליו. היה לי סבא רבה, רבי גרשון דוב מפאהאר נ"ע (אבי ז"ל נקרא על שמו), מאילני הפאר בחסידות חב"ד, שנתייתם מאביו לפני

את מקום הגאון רבי ברוך מרדכי אטינגר מבברויסק, שהיה תלמיד הגר"א ואחר כך נעשה חסיד של בעל התיניא).

רבי הלל הלחין הרבה ניגונים נפלאים בדרך חב"ד, עמהם היה מתפלל בדביקות נפלאה, כולל ניגון לפיוט שכתב האר"י הקדוש "אומר בשבחין". הניגונים שלו עמוקים מאוד, והם מגלמים נרטיב שלם של חיי היהודי, בכל מבואותיו, מוצאיו, עליותיו ומורדותיו.

רבי הלל כתב כעשרה ספרים בחסידות, התנהג בתכלית הענווה והשפלות ומסר נפשו גם על דקדוק קל של דברי סופרים ועל הנהגה טובה שהנהיג בנפשו. עד חצות היום עסק בתורה ותפילה, לאחר מכן פתח את דלתות ביתו לכל דורש והשתדל מאוד לסייע ולהטיב לעניים.

נהג להקפיד ברמה עצומה ובמסירות נפש על כל תג ואות בשולחן ערוך, ואף על חומרות נוספות. כששאלו אותו למה, הוא ענה דבר נפלא: כדי שאוכל להבין חסידות ביתר עומק. שכן, הזיכרון של כל מצוה וכל מנהג, והזהירות בכל נדנדוד של איסור, פותח אשנב במוח ובנפש, כך שהאמת הצרופה של תורת החסידות תיכנס יותר פנימה.

בערוב ימיו לא נראתה הלבנה לקידוש לבנה, הכניס רבי הלל פ"נ לאדמו"ר הצמח צדק, וכמענה הבטיח לו הצמח צדק שתצא הלבנה. לאחר מכן כשנראתה הלבנה אמר שאינו יודע אם כוחותיו היו עומדים לו בגיל כזה במקרה שלא תראה הלבנה.

[אגב: סיפור זה שמעתי בעצמי מרבנו בשיחתו בחורף תשנ"ב. ויודעי הסתר דבר טוענים שבחודש אדר ראשון של אותה שנה לא נראתה הלבנה. ואז נפל רבנו למשכב. ואין איתנו יודע עד מהן].

בשנת תרכ"ד חל תשעה באב ביום חמישי. רבי הלל היה בעיר ניקולייב, אוקראינה, והרגיש חולשה. למרות כן, הוא צם. לאחר הצום שאל: 'היכן היו הרבנים?' (שלא אסרו עליו לצום) וביקש שיעבירו אותו במהירות לעיר חרסון, אוקראינה, היות ונהג שלא לצאת לדרך ביום שישי. לפני חצות יום השישי הגיע לחרסון וביום שבת קודש, י"א במנחם אב תרכ"ד, החזיר את נשמתו לבורא, ושם מנוחתו כבוד.

ה'צמח צדק' אמר פעם שיש לו שניים וחצי חסידים. מי היה החצי חסיד? רבי הלל. מדוע? "כי הוא חצי רבי".

גלות מצרים:

לראשונה לא כעונש

אז מה מיוחד במאמר זה?

המאמר הזה של רבי הלל צולל לעומקה של אחת מהסוגיות הכי כואבות בחיים,

"המאמר פותח אשנב חדש להבנת סוד הגלות והגאולה. מדוע יש גלות? מי צריך את זה? ומדוע לפני הגאולה דווקא נוצר השפל הגדול ביותר, וקשיי הגלות מתעצמים עד שהם נעשים קשים ממשוא"

"נבוכים הם בארץ": סוד האתגרים, המשברים, התסבוכים, הטעויות והירידות שכולנו סובלים מהם, וכל מי שגדול יותר מחברו, כך יגדלו התהיות, הבלבולים, והערפל. וכל כך למה!?

המאמר פותח חלון לטפל בכל משברי החיים, הגדולים והקטנים, עם השקפה בריאה ונפלאה. הוא מגלה אור חדש ומחדש בכל נבכי החיים. המאמר הזה עוזר לי אישית בחיי הפרטיים, ודומני שיש בכחו להדליק ניצוצות חבויים בלבבות רבות מאחינו בני ישראל.

המאמר, המשתרע על כעשרים עמודים, גם פותח אשנב חדש להבנת סוד הגלות והגאולה. מדוע יש גלות? מי צריך את זה? ומדוע לפני הגאולה דווקא נוצר השפל הגדול ביותר, וקשיי הגלות מתעצמים עד שהם נעשים קשים ממשוא. כך היה לפני הגאולה ממצרים, וכך קורה גם בגלות הנוכחית, שהסבל והמצוקה, הן בהיבט הגשמי הן בהיבט הרוחני, מגיעים לשיא בעקבתא דמשיחא דווקא, ערב הגאולה השלמה.

איזו קושיא יש פה? הרי כל הספרים מלאים בדבר זה, שמפני חטאינו גלינו מארצנו. אנחנו בגלות בגלל החטאים!

זה בוודאי נכון, וכבר כתב הנשר הגדול ז"ל בהלכות תשובה, שהבטיחה תורה שישראל עושין תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין. אבל המאמר מעורר שאלה עצומה. כשמישהו נשלח לכלא, הנה ככל שהזמן עובר, התנאים נעשים נוחים יותר, עד שלבסוף יש הרבה הקלות, כי כבר ריצה רוב עונשו. ואילו בגלותנו רואים שההפך הוא הנכון: ככל שהגלות התארכה יותר, כך הקשיים נעשו גדולים יותר. ורבי הלל חי שמונים שנה לפני השואה האיומה...

רבי הלל מביא ענין נפלא במאד: לאחר התגלות תורת הבעש"ט, שגילה אלקות בעולם באופן נפלא, והחלו ההכנות האחרונות לגילוי המשיח, הופיע גל חדש של אפיקורסות וכפירה שלא היה בעולם עד אז! והוא ממש בדומה לכך, שלאחרי

ששלח השם את משה רבינו לגאול את עמו מגלות מצרים, אז הטיל עליהם פרעה עול השעבוד ביתר שאת, באמרם "נרפים אתם נרפים", עד כדי כך שמשא צעק אל ה' "למה הרעותה לעם הזה"!

שואל רבי הלל, מה פשר הדברים? מהו סוד הגלות? ומה טמון מאחורי ההתפתחות הזו, שככל שמתארכת הגלות כך נעשה קשה יותר?

יש אומרים כי האסיר המשיך לחטוא במאסר ולכן אין שום הקלות. אדרבה. אבל אז, הרי ח"ו אין לדבר סוף. אני חוטא, אתה שולח אותי לגלות, מעניק לי הרבה יותר מצוקות, אז אני נכשל הלאה, והעונשים מתגברים וכו'. לכאורה, מההיבט השטחי, יש כאן מדת אכזריות נוראה ר"ל!

ואכן רואים זאת ממש בגלותנו: ככל שהגלות התארכה, כך המשברים בחיי האומה ובחיי הפרט הלכו והתגברו. אם בסוף זמן התנאים והאמורים עוד שרתה השכינה בגלוי בחיי האומה, הנה ככל שהגלות נמשכה, החושך התגבר הן ברוח והן בגשם. האנטישמיות הנוראה החריבה קהילות שלמות וגם החריבה את הרוח היהודית. מסעי הצלב, האינקוויזיציה, גזירות ת"ח-ת"ט, הפוגרומים, הרדיפות היום-יומיות, העוני, המצוקה, הסבל - כל אלו שברו רח"ל את רוח העם. אחר כך הגיעה ההשכלה הברלינאית, מלחמת העולם הראשונה, המהפכה הבולשביקית, ההתבוללות בשאר מדינות העולם, וגרמה לחצי מעם ישראל להתנתק ממסורת אבות רח"ל. וכל זה עוד לפני שואת היטלר ימ"ש.

אחר כך הגיעה השואה ועקרה הכל מכלל כל במזרח אירופה. וגם כיום הזה, לאחר השגשוג הנפלא ב"ה בחיי העם, עדיין נשארו רוב מנין מאחינו בני ישראל רחוקים בגלוי מתורת ה' תמימה.

אז איפה בדיוק כל זה נגמר?

אכן, חטאנו עוינו ופשענו. לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. הקב"ה שלח אותנו לגלות, כדי שנעשה תשובה. אבל המצוקות בגלות גורמות לנו לעשות עוד טעויות, כך שהגלות נמשכת ומתגברת. ואז אנחנו חוטאים הלאה. וכך ח"ו נמשך המצב. ומה הסוף? עד מתי תסתיר את פניך ממני?

אז מה הוא החידוש של המאמר? שהגלות היא לא בגלל עוונות?

המאמר מצטט מדרש רבה נפלא בפרשת שמות: "וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה... כך אמר לפני הקדוש ברוך הוא, נטלתי ספר בראשית וקראתי בו, וראיתי מעשיהן של דור המבול היאך נדונו מדת הדין היתה, ומעשה דור הפלגה של סדומיים היאך נדונו ומדת הדין היתה. העם הזה מה עשו שנשתעברו מכל הדורות שעברו"?

רבי הלל מסביר את שאלת משה רבנו כך, וזה לשונו:

"דהנה ידוע שאין יסורים בלא עון, וכל העונשים שבספר בראשית מאדם הראשון ודור המבול וקין ודור הפלגה וסדום כולם מצינו חטאם ומצינו עונשם, אבל גלות מצרים שבתחילת ס' שמות מצינו עונשם ולא חטאם".

כלומר, בספר בראשית, הכל חלק וישר. יש סיבה ותוצאה לכל דבר. אדם וחוה אוכלים מעץ הדעת, ומגורשים מגן עדן. קין הורג את הבל, והוא נע ונד בארץ. דור המבול משחית את דרכו, ויגווע כל היקום. חם מזלזל באביו, והוא מקבל קללה. אנשי סדום רעים וחטאים מאד, והם מצאיים את סופם. אחי יוסף מוכרים את אחיהם, והם נאלצים לסבול בעצמם. הכל הוא לכאורה שחור ולבן. אני חוטא, ואני מקבל פסק. אני עושה מצוה, ואני מקבל שכר. הכל נעים ונחמד. אני עושה את הדבר הנכון, טוב לי. אני מורד במלכות, אז רע לי.

לפתע מגיע ספר שמות, והכללים מתהפכים על פניהם. ספר שמות מתחיל עם גלות איומה שנופלת על כתפי עם בני ישראל. "וימררו את חייהם". הייתי מצפה לאיזו הקדמה, על מה ולמה נתקענו לכוין כזה? הייתי רוצה שהתורה תקדיש כמה פסוקים להעניק לי רקע על מה יצא הקצף הזה? בפועל, אין מילה וחצי מילה על דבר רע אחד שעשו שבגלל זה יהיו ראויים לעונש מבהיל כזה!

ובכן, המדרש רבה אומר, שמה ששואל כאן שאלה עצומה: בפעם הראשונה בהיסטוריה נראה שכביכול לית דין ולית דין ח"ו. הרי לא היה כאן שום חטא שיצדיק את סיפור גלות מצרים. בכל הסיפורים לפני ספר שמות יש חטא ועונשו, מצוה ושכרה. אבל בספר שמות המשחק משתנה. לוקחים אנשים תמימים וטהורים וישרים ומכניסים אותם לגלות מרה. מדוע? מה הם עשו? האם היו כמו דור המבול או אנשי סדום שהיו רעים וחטאים לה' מאד? נו, מה התשובה?

אין תשובה. אין כותב רבי יוסף אלבו בספר העיקרים? "אילו ידעתיו הייתי!" אם אני הייתי מבין את דרכי ה', אז הייתי השם! אין תשובה, אבל יש פרספקטיבה. בסופו

אישית וקרובה בין הקדוש ברוך הוא ואברהם אבינו. ללמדנו, שלא כפי שנראה בטעות במבט ראשון שהגלות היא רק בגלל חטאים. אלא להפך, הגלות היא ביטוי האהבה הכי גדולה.

וכאן בא המאמר וממש הופך את הקערה על פיה. מיוסד על תורת הקבלה ותורת הבעש"ט ובעל התניא, מגלה לנו רבי הלל פן חדש ומהפכני לכל ענין הגלות והגאולה.

רבי הלל ממחיש את הדברים במשל ארוך ומפורט על רב ותלמיד שאוהבים ונאמנים זה לזה. והנה הרב באמצע שיעור, שמוסר לתלמידו עם כל הלהט וה"ברעץ", ובאמצע השיעור הופיע לו במוח הרב רעיון חדש מהפכני, שלא שזפתו עין מעולם. אם הרב ימשיך למסור את השיעור, הרעיון המחדש הזה ילך לאיבוד לנצח. אי לכך, הרב מפסיק את השיעור כדי שיוכל להפנים את הרעיון החדש ולהעביר גם אותו לתלמידו האהוב. הרב מוכרח להסתלק מהשיעור הישן, כדי להכין את הרעיון החדש במוחו. וזה נובע ממקסימום אהבה ורצון עצום להשפיע לתלמיד, להעניק לו גם את השיעור החדש שנכנס

עתה במוחו.

נמצאנו למדים, שיש כאן שתי תפיסות שונות מן הקצה אל הקצה - ושתיהן צודקות מצד חוויית כל אחד מהצדדים. שתי השקפות הפוכות ושתיהן אמיתיות.

מצד התלמיד הוא לא מזהה מה עובר בפנימיות נפש הרב וחושב שהרב מתרחק ממנו. מאידך, מצד הרב, הוא לא הסתלק אלא מתקרב. הוא עלה והתעלה לרעיון החדש, כי עזה תשוקתו מקרב לב עמוק למסור הכל לתלמיד. הוא רוצה שהתלמיד לא יישאר 'מקבל' לנצח של השיעור הקטן והישן, אלא שיתגלה לו השיעור האולטימטיבי, הדביקות האמיתית באמת הכי עמוקה בחיים.

התלמיד אכן מרגיש את כאב הריחוק. הרב התעלם ממנו לחלוטין. הרב נשתתק לפתע ונראה שהיחס ביניהם בטל ומבוטל. אבל אם נסתכל על זה מהשקפה עמוקה יותר, רגע ההעלם הכי גדול הוא רגע הקירוב הכי אישי ומיוחד. הרב הסתלק ממני לחלוטין, כדי שיוכל סוף סוף להעניק לי את האור החדש והמחודש.

נמצאנו למדים, מסביר רבי הלל, שלא כדעת החושבים שהגלות היא הכנה לגאולה. להפך: הגאולה היא סיבת הגלות. הסיבה שהתחילה הגלות היא כי כבר התחיל להתגלות בעולם האור החדש של הגאולה, וכדי שהאור הזה יתקבל, מוכרח

של הכל, אנחנו לא מבינים את חכמתו האין סופית של הקב"ה. אבל יש לנו השקפה איך להסתכל על הגלות, ואיך להסתכל על הגלות הפנימית שבחיי כל אחד ואחת. מבחינה זו, המאמר הזה יש בכוחו לשנות את החיים.

ומה הפרספקטיבה הזו?

הבטחת הגלות הייתה בעת ברית בין הבתרים, בעת ההתגלות של האהבה הכי

"ספר שמות מתחיל עם גלות איומה שנופלת על כתפי עם בני ישראל. הייתי מצפה לאיזו הקדמה, על מה ולמה נתקענו לכוין כזה? ובפועל, אין מילה וחצי מילה על דבר רע אחד שעשו שבגלל זה יהיו ראויים לעונש כזה!"

שהאור הישן יסתלק. כיון שכבר התחיל להתגלות האור החדש במוח הרב, לכן מתחילה ההסתלקות מהשיעור הישן, כדי שהאור החדש יוכל להתגלות סוף סוף בחיי התלמיד.

תשעה באב: גלות וגאולה בו זמנית

אז למה יש אבלות בתשעה באב?
אתה שואל כעניין. בוא נסביר את המושג. הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב אמר ששבת חזון נקראת כן משום שבה מראים לכל יהודי את בית המקדש השלישי. יש אז "חזון" של המקדש דלעתיד.

והרי כאן דבר תמוה: שבת חזון נקראת כך בגלל שההפטרות היא הפרק הראשון של ספר ישעיהו הנביא, "חזון ישעיהו בן אמוץ". פרק נורא ואיום. "איכה היתה לזונה קריה נאמנה, צדק ילין בה ועתה מרצחים". וכדומה. החזון הוא על ההרס המוסרי הנורא והחורבן העתידי ליפול על עם השם. זהו חזון של חורבן. הכיצד אומר הרב מברדיטשוב זי"ע שזהו חזון של בנין הבית השלישי? היכול להיות ניגוד גדול יותר? הרי יש כאן ניגוד מוחלט בין פשטות העניין לבין ביאור החסידות?

האמת היא שניגוד זה ניכר בכל ספרי החסידות. בהלכה, תשעה באב הוא היום הכי רע. ואילו בספרי הנסתר ידברו על תשעה באב במילים מרוממות. האם החסידים באו לשנות את היהדות ח"ו?

האמת היא שהניגוד הזה מופיע כבר בתלמוד ירושלמי (ברכות פ"ב): יהודי אחד עבד את האדמה עם שורו במדבר יהודה, והשור געה. ערבי שחלף במקום והבין שיחת בהמות אמר לו: הפסק לעבוד את האדמה, כי בית המקדש שלך נחרב. לאחר כמה רגעים שוב געה השור, ואז הערבי אמר לו: התחל שוב לעבוד האדמה, כי נולד מושיען של ישראל.

מה פשר הדברים? הרי תשעה באב הוא יום החורבן. מדוע נולד בו מלך המשיח?

נקודה זו מצינו גם בהלכה שתשעה באב נקרא "מועד" ואין אומרים בו תחנון. וגם זה אינו מובן: בעתיד אמנם הוא יהיה יום טוב, אבל עכשיו הלזה יקרא מועד? ! הרי זה יום הפורענות הגדול ביותר. הרי שגם בהלכה רואים ניגוד מוחלט.

"רבי שמואל לא התבדח כי היה קל דעת ח"ו. הס מלהזכיר. הוא היה ירא שמים בכל רמ"ח ושס"ה. יראת ה' בערה בכל ישותו. אבל הוא רצה לגלות את עומק תשעה באב, דאיקרי מועד"

בגלל שלא אכפת לו מהתלמיד, אלא בגלל עוצם האהבה לתלמיד.

אי לכך, ברגע של ההסתלקות הכי עמוקה, הנה מצד הנגלה יש כאן ניתוק מוחלט, והוא ניתוק כואב באמת לאמיתו. ואילו מצד הפנימיות: ההתקשרות הכי עמוקה היא דווקא עכשיו.

משל למה הדבר דומה: אני צריך לשפץ ולהרחיב את הבית שלי. שכרתי פועלים שיחריבו לי הבית ויבנוהו מחדש. והנה לפתע מגיע מישוהו וצועק לי: הרסו את הבית שלך. ואני אומר: לא! בונים אותו מחדש. ההרס הוא התחלת השיפוץ. אין שיפוץ בלי הרס. ודאי, ההרס כואב. לא נעים. אבל אם מבינים את עומק העניין, רואים את ההרס כחלק אינטגרלי, מחויב המציאות, מהבנייה. זהו השלב הראשון של השיפוץ.

אני ואתה מסתכלים על אותו מחזה: הורסים לי את הבית. אבל השאלה היא מה אני רואה? חורבן או בנייה? מצד אחד הבית נהרס ומצד שני הבית נבנה. אין כאן סתירה. זה הנגלה וזה הנסתר.

אז האם יש סתירה בין חזון ישעיהו לפי פשוטו לבין החזון לפי הרב מברדיטשוב? לא. זהו אותו דבר.

החזון הוא על חורבן ירושלים וחורבן הבית כפשוטו. אומר לנו הרב מברדיטשוב: בוודאי ישעיהו הנביא חזה חורבן. אבל איך אני מסתכל על חורבן? פנימיות התורה אומרת לי: בוא תראה את הפנימיות, את העומק, את הנשמה בתוך החורבן. אמנם הרב הסתלק. הוא שותק. יש לכאורה ניתוק. האור האלוקי הסתלק מהעולם. אני לא מרגיש את נוכחות ה' בבריאה. ההשגחה הפרטית אינה גלויה לעין. הקירוב לישראל עם קרובו לכאורה נכחד. נכרים מקרקרים בהיכלו. וזה כואב נורא. טרגדיה עולמית. זה זמן לשבת על הארץ ולבכות.

הכל נכון. אבל בוא, אומר הרב מברדיטשוב, ותסתכל על רובד פנימי יותר. הרובד הזה אינו מתכחש לנסיבות החיצוניות, אלא הוא מסתכל פנימה ואומר: המקדש נחרב, השיעור של הקב"ה נגמר, הקירוב של הרב נעלם, למה? כי כבר התחיל עכשיו שיעור חדש!

בשיחת שבת חזון תש"מ (הופיעה בלקוטי שיחות חלק כ"ט פרשת דברים), שאל הרבי את הקושיא הידועה של רבי חיים פאלאגי: הכיצד היה מותר לו להקב"ה לשלוח את מלכות בבל ורומי להחריב את בית המקדש, והרי יש איסור לנתן בית אלוקינן, כמו שכתוב "לא תעשון כן לה' אלקיכם",

שער ספרו הנודע של הרה"ק רבי הלל מפאריטש זי"ע, 'פלח הרמון'

אבל עתה נתחוויר כל העניין באמת לאמיתו. לא רק שאין סתירה אלא אדרבה, שני הדברים עולים בקנה אחד. אלא שחלק אחד בתורה מדגיש את הצד הנגלה, וחלק אחר בתורה מדגיש את הצד הנסתר. "אחת דיבר אלוקים, שתים זו שמעתי".

כשהרב הסתלק מהתלמיד, מה קרה? מדוע הרב הוצרך להסתלק ולהפסיק את השיעור? משום שאור חדש התגלה בעולם, אור חדש ומחודש, שישנה את כל המערכת של כל הבריאה לעולם ועד. לכן היה הרב מוכרח להסתלק, כדי לקלוט את האור המחודש. ברגע שהאור החדש נולד, הרב הסתלק. לא

כמו ריקבון הגרעין. ברגע של הריקבון אין לי כלום, אבל זהו הרגע שהגרעין עושה מטמורפוזה שיוכל להפוך לאילן.

וכן בכל משבר בחיים. הדבר משתקף היטב בשפת לשון הקודש. הביטוי "משבר" בא מלשון שבירה. אבל "משבר" היא המילה שמשמשים בה להולדה חדשה. אשה יושבת על המשבר כדי להוליד.

כי אלו הם הדברים: מה שנראה בתור משבר בממד אחד הוא בעצם פתיחת אשנב להולדה חדשה. העולם הישן נשבר, כדי ליצור מקום לעולם חדש. יש בזה כאב גדול, חבלי לידה, אבל לא ח"ו שבירה לשם שבירה. "אלי ציון וְעִירָהּ, כְּמוֹ אִשָּׁה בְּצִירָתָהּ". "כי חלה גם ילדה ציון את בניה".

עובדים. יש מהפכה. הרס. העדר. מקום פנוי. הכל נראה אבוד. הסתלקות טוטאלית. וככל שהגילוי החדש נכנס יותר פנימה לחיך, כך המשבר נראה גדול יותר.

וכל זה למה? אך ורק משום שהנשמה שלך משתוקקת לאותו גילוי חדש. לגאולה בחיך. זהו שלב חדש. הקב"ה רוצה שהחיים שלך יהיו ברמה הרבה עמוקה ואמיתית יותר. שיהיה לך תענוג אמיתי.

ובגלל שהגאולה התחילה להתנווץ בחיך, השיעור הישן, היפה, המקסים, המושלם והמרובע - הלך לו מן העולם. ואתה נשאר עם ריקנות. חלל. הסתלקות. פסקא דחיותא. אבל זוהי ממש השתיקה הקודמת לרעם הגדול, לברק והגילוי הגדול.

והנותן אבן אחת מההיכל או מהעזרה לוקה. ושינונו: "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל" - "מה שהוא עושה הוא מצוה לאחרים לעשות".

הרבי אמר על כך רעיון נפלא: על פי הלכה מותר לנתן בית הכנסת אם זהו חלק ממלאכת שיפוץ, שבמסגרתה מבקשים להקימו מחדש באופן משוכלל יותר. וכיאר המרדכי במסכת מגילה, כי "ההיא נתיצה בניין מיקרי". אין זה הרס אלא בנין. ההרס הוא התחלת הבניה.

והנה בזוהר איתא ששני הבתים נחרבו כי היו "בנינא דבר נש", וכל מעשי בני אדם מוגבלים הם לזמן, אדם יסודו מעפר וסופו לעפר. ואילו הבניין השלישי יהיה "בנינא דקודשא בריך הוא", ולכן יתקיים לנצח כי רק הקב"ה הוא נצחי.

ואמר רבנו: חורבן הבית הוא בעצם התחלת בנין בית המקדש השלישי. כדי שיוכל להיות בנינא דקוב"ה, צריך להרוס את הבנינא של האדם. אם כן, ההרס הוא התחלת השיפוץ, התחלת בנין בית המקדש. ההיא נתיצה בנין מיקרי.

המסר לכל אחד: אור חדש בחיים

מה כל זה אומר לי בחיי הפרטיים?

אנחנו רגילים לסטנדרטים שבהם גדלנו. יש לנו משפחה וחברים והכל על מי מנוחות פחות או יותר. פתאום אתגר! משבר. בית המקדש שלי נהרס. כל מיני משברים צצים ועולים בחיי. איך אני מסתכל על זה? אפשר להיכנס בקלות לדיכאון, ליפול לייאוש חלילה או להתחיל להתחרט על כל העבר שלי.

הנה יש אבא טוב ומסור. ולפתע צץ ומתגלה אתגר עם אחד הילדים. האבא והאמא שבורים עד מיצוי הנפש. הם רוצים לדעת מה פשעם ומה חטאתם?

אומר לנו רבי הלל: אולי צריך להסתכל על זה ממשקפיים אחרות. ה' רצה שיתגלה אור חדש בחיך! הגאולה היא סיבת הגלות שלך! הנפש שלך מרגישה אור חדש ומחודש - אור של גאולה. פתיחות חדשה לגמרי לחיים. מעתה, כל הסטנדרטים שלהם התרגלת צריכים להתעלות לרמה נעלית יותר, אותנטית יותר, קדושה יותר.

אבל יש בעיה: השיעור הישן עוד נמשך. הכתלים של הבית הישן עומדים במקומם והמקום צר מאוד. אין מקום למודעות חדשה. אתה עוד כבול במסגרת הישנה שלך.

אבל הנשמה שלך כבר קלטה שיעור חדש מאת הקב"ה לחיים. אז מה היא עושה? היא מסתלקת מהשיעור הישן. פתאום הכל לא עובד. הבית נהרס. לכאורה אין כלום. כל ההרגלים הישנים שעבדו בבית כבר לא

מצבת קבורו של הרה"ק רבי הלל מפאריטש זי"ע בעיר חרטון

אז מהי העבודה שלי באותם רגעים כואבים?

להבין שאני לא צריך לברוח מהכאב. אני יכול לבכות כי זה באמת כואב. אבל עכשיו אני צריך לפתוח את עצמי למודעות חדשה לחלוטין, שתשנה כל מערכת החיים שלי. אני צריך לבטל את כל הידיעות הקדומות שלי הכובלות אותי באזיקים, ולפתוח עצמי למודעות של גאולה בחיי.

האם זהו המושג של ירידה צורך עליה? לא ולא!

שם הכוונה היא שהירידה היא צורך עליה שתבוא אחר כך. כאן אומרים דבר אחר: יש כבר עלייה! הכל היא עליה ועוד עליה ועוד עליה. וכיון שיש עליה לכן יש ירידה, כדי לקבל את העליה.

העלייה היא סיבת הירידה! יש ירידה אך ורק בגלל שכבר התחילה עליה. והירידה היא התחלת הדרך להגיע לעליה.

**"בלב רבים מאיתנו
טבועה הנחה
בסיסית שכל
הדברים השלייליים
הם עונש על
עוונות. למה קרה
לי כך וכך? - כי
חטאתי. הרי אין
ייסורים בלא עוון.
אבל פה יש דבר
חדש: יש גלות
שלמה שאינה
קשורה לחטאים
כלל וכלל"**

לא שהגלות היא הכנה לגאולה. לא!
הגאולה היא הכנה לגלות. הגלות נוצרת
כתוצאה מזה שהגאולה נמשכה ונתגלתה,
ובגלל שהתחיל להתנוצץ אור הגאולה,
בגלל זה התחילה הגלות.
הגלות היא הסתלקות האור הישן, כדי
ליצור מקום לאור החדש.

היעלמות פתאומית: כמו פרפר ושן

למה עשה הקב"ה את התהליך הזה?

אמרתי כבר, שאילו ידעתיו הייתי. אבל
כך הוא הסדר בעצם המבנה של בריאת
העולם. כל ההיסטוריה מתנהלת ככה.

יש בטבע המון דוגמאות לעיקרון בסיסי
זה. הנה המחשה אחת: הפרפרים מתחילים
את חייהם כזחל קטנטן הבוקע מביצה.
הזחל הזה גדל ומתפתח, עד שהוא מגיע
לשלמותו. בשלב הזה המוח של הזחל
מקבל שדר שהתפתחות הזחל הושלמה,
והוא מתחיל לבנות את השלב החדש של
היווצרות הפרפר.

ואז קורה דבר מעניין - כדי שמהזחל יוכל
להתפתח פרפר, הזחל נהפך לגולם. הוא
מאבד את צורתו, מפסיק לאכול, חדל
כמעט לנוע. מי שאינו מכיר את התופעה
יחשוב שהזחל מת או התנוון. אבל האמת
היא שבאותו זמן ממש מתחוללים בתוכו
תהליכים מופלאים, וכעבור הזמן הדרוש
יבקע מהגולם פרפר ססגוני ומרהיב שיעוף
על פני האדמה.

אם אני מסתכל בצורה חיצונית, אני רואה
זחל שהיה חי ומתנועע, שנעבאך נשם
את נשימתו האחרונה. אבל מהי האמת
הפנימית? החיים הישנים של הזחל פסקו.
למה? כי עכשיו הגיע זמנו של הזחל
לפרוח!

כשהנשמה שלי משרדת לי מסר בתת-
ההכרה שהגיע הזמן לפרוח, אז ה"סיסטם"
הישן מפסיק לעבוד. מה שאני מדמה בתור
חורבן ענקי, הוא בעצם התחלת הגאולה
שלי.

דוגמה יפה להמחשה. השאלה היא אם
הקוראים מכירים את התהליך הזה.

רבינו הרמב"ם אומר בהלכות יסודי התורה
פרק ב, שהדרך לבוא לאהבת ה' וליראת
ה' היא ע"י התבוננות בחכמתו של הקב"ה
הנמצאת אפילו ביתוש הקיים בטבור
הארץ.

אבל בוא נביא דוגמה שנייה, שאותה כולנו
מכירים - מנפילת שיני החלב וצמיחת
השיניים הקבועות. מה בעצם קורה בפה
של הילד? השן החדשה, שמבצבצת
ועולה בתוך החניכיים, מפוררת אט-אט
את השרש של שן החלב וסופגת אותו
לתוכה. בעקבות זאת שן החלב מתחילה

"בז' דנחמתא אנחנו
זוכים לשמוע
דברי נחמה מאת
ה': קומי אורי כי
בא אורך. יש אור
חדש שרק מחכה
להתגלות אליכם.
זה ממלא אותנו
תקווה, וגם מאפשר
לנו להתכונן כראוי
אל השיא של
עשרת ימי תשובה"

לגאולה, כך מתגלית יותר הפנימיות של
בין המצרים ותשעה באב. בספרי תלמידי
הבעש"ט רואים זאת. למרות שבכל
הספרים בין המצרים זה זמן אבלות,
וכנפסק בשולחן ערוך, הנה בספרי תלמידי
הבעש"ט רואים שביחד עם שמירת כל
דקדוקי ההלכה, מדגישים את הצד החיובי
האופטימי.

שאלתי פעם את הרב הגאון ר' עדין אבן
ישראל שליט"א, איפה הוא מתפלל
בתשעה באב. והוא אומר לי: ודאי שאני
לא הולך לבית הכנסת של חסידים!
מדוע, אני שואל אצלו.

והוא ענה לי: תשמע, בכל חג צריך לילך
למקום שבו יודעים לחגוג את החג הזה
במלוא הדרו. חסידים אינם יודעים איך
"לחגוג" תשעה באב אותנטי עם כל
הדיקאון והאבלות! ...

מה קרה פתאום?

מספרים על הרב הקדוש רבי ישראל מרוזין
זי"ע, שבבית מדרשו היו זורקים 'בובקעס'
בתשעה באב. שנה אחת החליטו לעולל
תעלול חדש: שני אברכים שובבים עלו על
גג בית המדרש עם חבלים שאליהם נקשר
כיסא, וכל מי שעמד להיכנס לבית המדרש
לכדו אותו באמצעות הכיסא והחבלים
והעלו אותו כלפי מעלה לעבר הגג ושוב
הורידוהו למטה... והנה מתקרב יהודי
לבית המדרש ושני מעוללי הקונדס מיהרו
לערוך לו את אותו תרגיל. הוא מתרומם
באמצעות החבל כלפי מעלה, ולנגד
עיניהם הקרועות מתדהמה, הם רואים את
דמותו של הרוזינער בכבודו ובעצמו. הם
כמעט התעלפו מרוב הלם ובושה.

לעומתם, הרוזינער נשא עיניו כלפי מעלה
ואמר: ריבוננו של עולם, הענקת לילדים
שלך יום מיוחד, תשעה באב. ראה, הם לא
יודעים איך להתנהג ביום הזה. קח אותו
מהם! ...!

והנה לכם סיפור עמוק. הרה"ק רבי שלמה
מקרלין זי"ע, תלמידו של רבי אהרן הגדול
מקרלין זי"ע, הגיע פעם לאדמו"ר הזקן
לתשעה באב. לאדמו"ר הזקן היה חסיד
רציני מאוד ופנימי בשם רבי שמואל
מונקעס. הוא היה יהודי ענק הרוח, עם חוש
הומור מפותח. כליל תשעה באב היה נראה
לרבי שלמה קארלינער שהוא קצת מבודח,
והוא העיר לאדמו"ר בעל התניא שבגלל
כאלו יהודים קלי דעת נחרב לנו בית
המקדש. אדמו"ר הזקן שמע את הדברים
ולא אמר דבר.

למחרת, אחר צהרי תשעה באב, רבי שלמה
קארלינער טייל עם אדמו"ר הזקן ביער,
והנה הם רואים לנגד עיניהם חסיד יושב
בתוך חורשת עצים ובוכה בקול גדול
ובדמעות שליש על גלות השכינה. נענה
ר' שלמה ואמר: אה! בגלל כאלו יהודים
ייבנה בית המקדש השלישי.

אמר לו אדמו"ר הזקן: זה אותו אדם!
זהו רבי שמואל מונקעס שעליו קצפת אך
אמש!

להתנדנד, וכשהשרש שלה נמס לגמרי,
היא נושרת. ילד שלא הוכן לתופעה זו
יחוש חרדה - פתאום נשרה לו שן. הוא
כבר לא יוכל ללעוס את המאכלים. הוא
רואה חיסרון ופצע, ולא מבחין בשום סימן
לשן חדשה שעתידי להופיע. אבל האמת
היא שכל ההתפוררות של השן הישנה
באה מצמיחתה של השן החדשה, הקבועה
והחזקה יותר, ובעוד זמן קצר היא תבצבץ
ותצמח.

והם הם הדברים: מה שאני רואה בתור
מיתת השן, בעצם אינו אלא תוצאה
מהתגלות חיים חדשים, שיניים שיספיקו
לאריכות ימים ושנים טובות!

דבר יסודי כזה, למה התגלה רק במאמר של
רבי הלל?

זוהי המהפכה הגדולה של פנימיות התורה,
תורת החסידות, שגילתה את הפנימיות
בכל דבר בחיים: להסתכל על הגלות
בעיניים של גאולה. לראות שעומק הגלות
הוא התהוות של גאולה.

פנימיות התורה התגלתה בעולם כדי לגלות
את הפנימיות של כל מצב, כל אדם וכל
אירוע, מגדול ועד קטן. הרב קיבל רעיון
חדש. רעיון גאולתי. רעיון מהפכני. ובגלל
זה באה ההסתלקות. כל החורבן וההרס
הוא רק סימפטום של גילוי הגאולה. אלא
שבשלב זה עדיין הרב וגם התלמיד לא
מוכנים להפנים זאת. ולכן מופיע בתחילה
חלק ההסתלקות, ורק אחר כך חלק הגילוי.

בעצם, מסכידי רבי הלל, זה הוא העומק
הנפלא של דברי הירושלמי שבתשעה באב
נולד מושיען של ישראל. המשבר היא גם
לידה חדשה. אין הכוונה שלאחרי החורבן
נולד משיח. לא ולא. חז"ל אומרים לנו,
שעצם החורבן הוא הלידה החדשה
של הגאולה. תלוי רק במה מסתכלים: אם
מסתכלים על החלק הנגלה, רואים חורבן.
ואם מסתכלים על הממד הנסתר, רואים
כאן את לידת המשיח. הגאולה התחילה
לרדת לעולם. החורבן, במהותו הפנימית,
הוא גאולה.

זו הסיבה לכך שככל שמתקרבים יותר

ניגונים רבים שחיבר רבי הלל הפכו לנכסי צאן ברזל רוויי דבקות וכיסופים בעדת החסידים. תווי אחד הניגונים

ואנחנו מקבלים כאן נקודת מבט מפתיעה ומעמיקה כיצד תורת חסידות חב"ד לוקחת את ה"קודים" של תורת הקבלה וממש מכניסה אותם לפינו כמזון ערב לחך. בשלושת השבועות אנו אכלים על הבקעת חומת ירושלים ועל חורבן בית המקדש. אָבֵל, בפשטות, הוא מצב של שבר, כאב, צער. ועם זאת, מתוך האבל צומחת הנחמה, ומתוך השבר נבנה הבניין.

כי מאיפה בא האבל? מכך שהרב עלה למוח החכמה, בינה ודעת כדי להפנים את השיעור החדש שנתגלה. ולכן נוצר חלל ריק, שמאוד כואב. ובכל אחד משלושת השבועות הרב עולה לשלב נעלה יותר כדי להפנים את השיעור החדש. אבל מתוך החלל וההעלם הזה, יתגלה השפע החדש לתוך שבע המדות של הרב ושל התלמיד.

לכן יש לנו שלושה שבועות דווקא. שלב ההסתלקות של המוחין הקודמים יש בו שלוש פעימות, כנגד שלושת המוחין - חכמה, בינה ודעת. בכל פעימה כזאת העלייה וההסתלקות היא למדרגה גבוהה יותר, ובמקביל כאן למטה נוצר חיסרון שגובר והולך, וזה עניינם של שלושת שבועות האבל. אבל למעשה ההסתלקות הזאת של המוחין הקודמים מחוללת את ההתגלות הצפויה של המוחין החדשים, הנעלים יותר.

ואז, ב' דנחמתא, אנחנו זוכים לשמוע דברי נחמה מאת ה': קומי אורי כי בא אורך. יש אור חדש שרק מחכה להתגלות אליכם. זה ממלא אותנו תקווה, וגם מאפשר לנו להתכונן כראוי לשיא: לגילוי פנים אלוקי חדש שאנחנו זוכים לו בימי התשובה - עד לקבלת לוחות שניים ביום הכיפורים, הלוחות שאורם גבוה יותר כי הם צריכים להאיר אפילו לרוחקים שכמונו. וכמוכן, מי שלא ראה את השמחה שפורצת לאחר

בוודאי, כל אחד צריך לפשפש במעשיו ולתקנם, וכדברי הרמב"ם (בתחילת הלכות תעניות) שמידת אכזריות היא לומר כשמתרחשת צרה שזה "נקרה נקרית" (מקרה שקרה), ובוודאי יש בזה תכלית אלוקית. אבל לפעמים עיקר התשובה הוא: להבין כמה טוב אני, וכמה פוטנציאל יש בי, וה' רוצה להוציא אותי ממסגרת מרובעת ישנה.

המאמר מדבר הרבה על תלתא דפורענותא ושבעה דנחמתא. מה הנקודה?

בכתבי האריז"ל נאמר שתלתא דפורענותא הם כנגד ג' המוחין: חכמה בינה ודעת, ושבעה דנחמתא הם כנגד שבע המדות. אבל מה הקשר?

רבי הלל מסביר זאת בצורה נפלאה,

רבי שמואל לא התברח כי היה קל דעת ח"ו. הס מלהזכיר. הוא היה ירא שמים בכל רמ"ח ושס"ה. יראת ה' בערה בכל ישותו. אבל הוא רצה לגלות את עומק תשעה באב, "דאיקרי מועד". קרא עלי מועד! לגלות את הפנימיות של הנגלה. לראות שהחורבן הוא חורבן. הכאב הוא כאב. והדמעות הן דמעות. ובכל זאת: הרקע של הכל הוא אמונה. תקווה. שמחה. ביטחון. אופטימיות. החסידות גילתה עומק חדש: הנרטיב של הגלות הוא לא של כאב והתייסרות אלא של גאולה!

יש הומור שנובע מקלות. העדר אכפתיות. אבל לחסידים הגדולים היה חוש הומור מפותח ועדין מאוד, שנובע מיכולת הסתכלות עמוקה ולא רדודה על החיים. רואים צד אחר שאחרים לא מבחינים בו. זה היה ההומור של רבי שמואל מונקעס.

אי לכך, ככל שמגיעים קרוב יותר לגאולה, כך מתגלית יותר הפנימיות של הגלות. ככל שהרב תופס את השיעור החדש בעומק יותר, כך התלמיד מתחיל להבין שהנה מתחיל גילוי חדש.

כי כל החורבן הוא בגלל הגאולה. יש כאן כוונה ומטרה אחרות לגמרי.

שאלה ללא מענה: עד מתי?

אני מבקש לחדד את הדברים: האם יכול להיות דבר כזה, גלות וייסורים בלי חטא?

פה אנו באים למהפכנות הגדולה של המדרש האמור בפרשת שמות, שנעשה יסוד בחסידות. בלב רבים מאיתנו טבועה הנחה בסיסית שכל הדברים השליליים הם עונש על עוונות. למה קרה לי כך וכך? - כי חטאתי. הרי אין ייסורים בלא עוון. אבל בסוגיות הש"ס אין סיכום ברור לכל השאלה הזאת האם יש ייסורים בלי עוון, והרבה מחכמי הדורות נקטו שלפעמים יש סיבות אחרות נעלות מהבנת אנוש.

ואכן, במדרש שהעתקנו לעיל, רואים דבר חדש - יש גלות שלמה שאינה קשורה לחטאים כלל וכלל.

וכן הוא גם בחיי כל אחד ואחד. ודאי, כל אחד נדרש לעשות חשבון נפש, לפשפש במעשיו ולתקן את הצריך תיקון. אבל לא על כל דבר אפשר להגיד: זה בא בגלל חטא. לא ולא! לפעמים יש מהלכים אחרים וחשבונות אחרים לגמרי. וכפי שנאמר פה במדרש במפורש, במילים ברורות.

יש מצבים שבהם יהודי שרוי במצב של 'מצרים', ברוחניות או בגשמיות, בענייני בריאות או פרנסה, חינוך, שלום בית וכדומה. עליו לדעת שאין זה תמיד באשמתו, בגלל חטאיו. להפך. לפעמים זהו בגלל שה' רוצה להרים אותו למצב גאולתי. לכן המצב הגלותי מפסיק לעבוד!

מכן, לא ראה שמחה מימיו, בימי הסוכות ובשמחת תורה.

אנחנו רגילים לחשוב, אומר רבי הלל, שהגאולה באה בעקבות הגלות, כדי לפתור אותה ולהקל על כאבה. אבל באמת הסדר הפוך: הגלות נגרמת מן הגאולה שעתידיה לבוא! הגאולה היא אור חדש שמשותקק לרדת לעולם אחרי שהאור הקודם מיצה את עצמו, ובדרכו למטה הוא דוחק את רגלי האור הישן. נכון, כשהאור הישן מסתלק ההרגשה נוראה. הצער והכאב בלתי נסבלים, אבל אסור להתבלבל: לא הסתלקות יש כאן, אלא הכנה של העולם לאור הרבה יותר גבוה.

מדוע ירדו ישראל לגלות מצרים? מפני שעבודת ה' של האבות הגיעה לשלמות, וזה הזמין הופעה של עבודת ה' יותר גבוהה. "וארא אל אברהם ואל יצחק ואל יעקב בא-ל שדי, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם". כשהחלה לבצבץ האפשרות של מתן תורה לכלל ישראל, ממילא פסקה החיות הנוכחית מעל עם ישראל, והם

הוא שרוי עכשיו בחושך. אבל האמת היא שברגעי החושך האלה נבנה אצל הרב האור הגדול והמופלא, ועוד מעט התלמיד יזכה לקבל גילוי חדש במדרגה עליונה ביותר.

כשהרב יסיים לבנות את הרעיון החדש במוחו ויתחיל לגלות לתלמיד את הגילויים החדשים – או-אז יתגלה שכל ההעלם לא היה אלא התחלת הגילוי. כל הגלות היתה בעצם התחלת הגאולה. הרס הבית היה התחלת בנין הבית.

ה'תלמיד' כבר מחכה אלפיים שנה... אה! זו שאלה טובה! שמעתי מהרבי מאות פעמים, שאפילו על פי שכל התורה אין שום סיבה ונימוק כלל וכלל למה הגלות מתארכת כל כך.

לאחרי כל ההסברים בספרים הקדושים, אנחנו איננו יכולים להבין את פשר הגלות האיומה שנמשכת קרוב אלפיים שנה. הרי עברנו את כל החושך האפשרי רח"ל. ההשמדות של הדור האחרון הן למעלה

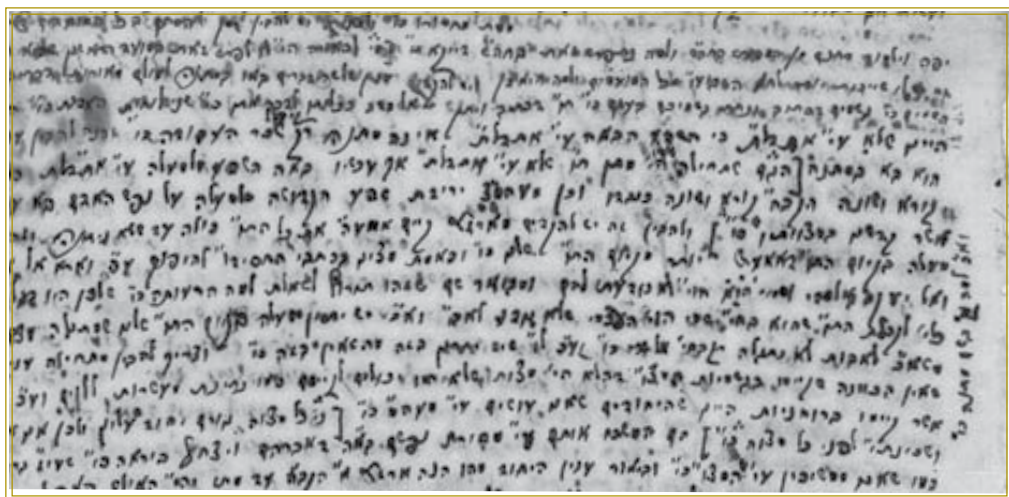
להלן צריכה היתה לבוא בראש המכתב, והיא – בקשת סליחה על שפתחתי מכתבי בלי להקדים תוארים וכו'. וגם בזה סמכתי על מה שתיארו לפני ממדותיו ותכונות נפשו אשר יבין לדעתי.

"מיים הלכי ל'חדר' ועוד קודם לזה התחיל להתרקם בדמיוני ציור גאולה העתידה – גאולת עם ישראל מגלותו האחרון, גאולה כזו ובאופן כזה שעל ידה יהיו מובנים יסודי הגלות הגזירות והשמדות. וכחלק מעתיד מזהיר זה וכחלק מגאולה זו יהי "נשיא זה מלך, לא נשיא שבט – אלא שאין על גביו אלא ה' אלוקי" (הוריות יא, סוף ע"א), והכל יהי באופן אשר בלבב שלם ובהבנה מלאה – "יאמר ביום ההוא אודך ה' כי אנת ביי". ולכן כל כך קשה לי להשתמש בתואר זה בקשר עם בני ישראל בעת אשר יעקב קטן הוא ובני ישראל 'דווים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באים עליהם'. יכולתי להשתמש במלה זו מן השפה ולחוך, אבל כיון ששמעתי אשר כבודו 'אמתי הוא – לא רציתי לכוזב' בנפשי, ואתו הסליחה". עד כאן לשון קודשו.

והרי הדברים נפלאים: כשהגאולה תבוא במהרה בימינו אמן, יובהר לנו סוד ייסורי הגלות. נמצאת אתה אומר, שמשמ אין לנו מושג מהי הגאולה השלמה. שהרי אפילו בדמיון הכי רחוק אין ביכולתנו לשער עכשיו מה הייתה התועלת בהריגת שישה מליון רח"ל, וכל הגזירות במשך אלפיים שנה. מיהו הטיפש שיגיד שיכול לראות תועלת בזה?

ואם כך איך יתכן שהנביא ישעיהו אומר, "וְאִמְרַתְּ בְיָוִם הַהוּא אֲוֹדֶךָ ה' כִּי אֲנַפְתָּ בִּי יֵשֶׁב אִפְּךָ וְתַנְחַמְנִי", שבבוא הזמן הוא נוכל להודות לה' על כל שנות הגלות? על כורחנו צריך לומר שהאור של משיח יהיה אור כל כך גדול חזק בצורה אין סופית, כמו כוח גרעיני לעומת פנס. עד שבבוא האור הזה לעולם, נוכל לראות איך שכל נקודה בגלות היתה בעצם התחלה של גילוי גדול זה. ובעת הזאת, בהגיע האחרונים של הגלות, למוח המוגבל שלנו אין שום יכולת אפילו לשער את המתקוות, הנועם והתענוג האין סופי ממש של גילוי המשיח, שיוכל להצדיק את כל שנות הגלות.

התלמידים עומדים מוכנים לשמוע את השיעור החדש. אבינו שבשמים, השיעור החדש התבשל כבר אלפיים שנה. בוא ותגלה אותו בעולם! ■

מאמר חסידות מאת כ"ק אדמו"ר האמצעי בכתב יד קודשו של הרה"ק רבי הלל מפאריטש

מבינת אנוש. אין יהודי בעולם שלא היה לו הרהור תשובה. ורובם הם בכלל תינוקות שנשבו.

אבל בעומק נשמתנו יודעים ומאמינים אנו, שחורבן בית המקדש היה בבחינת "סותר על מנת לבנות", וההיא נתיצה בנין מיקרי. דווקא מתוך הגלות הנוראה והארוכה הזאת נגיע למציאות נפלאה של טוב נשגב, שאין לנו כיום שום מושג בגודלו ובמהותו. הגאולה הזאת נבנית עכשיו למעלה, כמו במשל הרב שמפסיק את לימודו עם התלמיד כדי לבנות במוחו את הרעיונות הנפלאים החדשים, ובבוא העת היא תתגלה.

יש מכתב נפלא של הרבי למר יצחק בן צבי, שהיה נשיא המדינה אחרי חיים ויצמן, ובו מסביר לו הרבי באותיות נפלאות מדוע לא כינה אותו במכתבו בשם התואר "נשיא".

וכך כותב הרבי: "אפשר שפסקא הבאה

השתעברו במצרים.

ומדוע בדורותינו קשיי הגלות בגשמיות וברוחניות הולכים ומעמיקים מאז שנתגלתה תורת החסידות? מפני שהחסידות היא רסיסים מהתורה החדשה שעתידיה לצאת. היא גורמת התנגדות רבתי והכחשה גמורה. אבל החושך שאנו רואים מסביב הוא רק פינוי מקום לאור החדש והעליון ביותר, תכלית ההיסטוריה כולה, שעתידי להתגלות עלינו בע"ה.

אבל אנחנו רואים רק אבל, גלות וייסורים. איפה העלייה שנוצרת?

כי אנחנו עדיין באמצע התהליך, ומצפים בכל רגע להתגלות מלך המשיח. שוב נזכור את המשל במאמר. הרב מפסיק את הלימוד עם התלמיד כדי לקלוט רעיון שכלי עמוק ביותר שהביק במוחו. באותם רגעים התלמיד חש שהרב עזב אותו, ומבחינתו

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב חיים שלום דייטש, ראש כולל 'צמח צדק'

מה פשר התמיהה של רבי עקיבא? • האם חבריו לא ידעו כי מובטח להם לישארל שדברי הנביאים יתקיימו? • איך ייתכן שמשפט אחד שאומר רבי עקיבא לחבריו מנחם אותם? • ואיזה חידוש מתרחש דווקא בחודש זה ומהו תיקונו? • שהם עתידים להתחדש כמותה

נחמו נחמו עמי: נחמה בנפליים

ניחמתנו. לקינו בכפליים, ואתה ניחמתנו בכפליים. אלה התוספות של הגאולה. כמו שבצרות לקינו כפליים, גם את העלייה שלאחר מכן נקבל כפליים, עם כל התוספות. לא רק שבית המקדש ייבנה ויעבדו בו תמידים כסדרם, אלא גם "מוספים כהלכתם", שאפילו הזקנים והזקנות יישבו ברוגע. זו נחמה בכפליים. לכן גם אומרים בהפטרה "נחמו נחמו עמי", כפליים לנחמה. זוהי המשמעות העמוקה של הנחמה, שהירידה מביאה את העלייה. לכן כשמנחמים אדם אומרים: דע, זה שאתה בירידה וקשה לך, הוא הסימן וגם הסיבה שעוד תבוא עלייה.

צירוף ייחודי

הנחמה האמיתית מתחילה בט"ו באב. על פי הסוד, לכל חודש צירופי אותיות מיוחדים משלו, וראשי התיבות או סופי התיבות שלו יוצרים את שם הוי"ה. למשל, הפסוק של חודש ניסן הוא "ישמחו השמים ותגל הארץ". אם מצרפים את האותיות הראשונות, מתקבל שם הוי"ה כסדרו. לעומת זה, בחודש תמוז, הפסוק הוא "נִכְלַן זֶה אֵינְנו שׁוֹה לֵי" – סופי תיבות שם הוי"ה, אבל מהסוף להתחלה. סימן שבחודש הזה הכל משתבש... לחודש אב יש צירוף אותיות מיוחד על פי הפסוק "הסכת ושמע ישראל היום". שתי האותיות הראשונות שאינן כסדרן (ה' ואחריה ו') מצביעות שהחצי הראשון של החודש ממשיך את חודש תמוז, וגם הוא לא על פי הסדר. אבל שתי האותיות האחרונות הן כסדרן, וזה מרמז שבחצי השני של החודש, מט"ו באב (ה' + ט'), הדברים מתחילים לחזור למסלול. מתחילה התגלות כמו בניסן, מתחילה הגאולה!

אם כן, מה עניינו של ט"ו באב? זה יום מיוחד במינו. לא מצאנו עוד יום טוב כזה שמביאים לו כל כך הרבה טעמים: יום שכלו בו מתי מדבר, יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה, יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה... בסך הכול הגמרא מונה שבע סיבות שונות לשמחת ט"ו באב!

אבל מעבר לכל הסיבות הללו, הרבי אומר שעיקר השמחה של ט"ו באב היא שאז באה שלימות מילוי הלבנה. הלבנה מתמלאת באמצע החודש, וכל הדברים שקרו בט"ו באב הם תוצאה של זה. אבל כאן שואלים מיד – הלוא גילוי שלמות הלבנה מתרחש בכל חודש, ואם כן, מה מיוחד בט"ו באב דווקא?

אלא שהלבנה מסמלת את עם ישראל. בקידוש הלבנה אנחנו אומרים "שהם עתידים להתחדש כמותה", והכוונה היא לעם ישראל, שגם הוא עובר מחזוריות של עלייה, ירידה ושוב עלייה וכך הלאה, עד העלייה שאחריה לא תהיה שום ירידה.

בהלכה כתוב, וכך גם נוהג כלל ישראל, שאומרים קידוש לבנה רק במוצאי ט' באב ולא קודם לכן. מדוע? מפני שכל זמן שאנו בתשעת הימים, אנחנו מרגישים את האבלות על החיסרון של עם ישראל – שאין לו האור של הקדוש ברוך הוא, אין לו בית מקדש. זה בדיוק ההיפך מקידוש הלבנה, שמסמל את ישראל שהגיעו לשלמות.

השלמות של הלבנה בט"ו באב זו העלייה מכל הירידות. המדרש אומר "עלה אריה (הוא נבוכדנצר) במזל אריה (בחודש אב) והחריב אריאל (בית המקדש), על מנת שיבוא אריה (הוא הקדוש ברוך הוא) ויבנה אריאל". כלומר, הייתה כאן ירידה לצורך עלייה. החורבן בא כדי שייבנה הבית השלישי. וככל שהירידה גדולה יותר, כך גם העלייה גבוהה יותר. לאחר הירידה העצומה של ט' באב מגיעה עלייה גדולה ביותר, שכמוה לא הייתה אפילו ביציאת מצרים. לכן מחכים שיעבור ט' באב, ואז עושים את קידוש הלבנה.

יהי רצון שנראה בעינינו את הנחמה. שנוכה לעבודת ה' מתוך שמחה. שהקדוש ברוך הוא ימלא חסרונו בכל מה שאנחנו צריכים, כדי שנוכל לעבוד אותו ברוגע ובשמחה, כמו הזקנים שיושבים ברחובות ירושלים. וגם אנחנו נבטיח לו שכשיהיה לנו יותר רוגע, נוכל לעבוד אותו ביישוב הדעת ובכוונה גדולה יותר. "והסר ממנו יגון ואנחה – ומלוך עלינו בחסד וברחמים".

הקדוש ברוך הוא מנחם את עם ישראל: "נחמו נחמו עמי". וכאן המקום לשאול, איך הנחמה אמורה לעזור לנו לצאת מהאבל ומהכאב שלנו? אדם שקרה לו חס ושלום אסון, האם הוא יכול לצאת מזה כל כך בקלות, בזכות משפט אחד קצר שאומרים לו ב'שבעה'? הרבי מסביר זאת על-פי סיפור הגמרא על רבי עקיבא וחכמים, שראו מהר הצופים את המקדש החרב וקרעו את בגדיהם. אחר כך ראו שועל יוצא מבית קודשי הקודשים. חכמים בכו ורבי עקיבא צחק. שאלו אותו: למה אתה צוחק? והוא השיב בשאלה: למה אתם בוכים? אמרו החכמים: ראינו שועל יוצא מקודש הקודשים, מקום שנאמר בו "והזר הקרב יומת!", ולא נבכה?! ענה להם רבי עקיבא: בדיוק משום כך אני שמח. יש פסוק שמקשר את אוריה מימי בית ראשון עם זכריה שהיה בימי בית שני. הנבואה הראשונה אומרת "ציון שדה תִּחְרַשׁ", והשנייה "עוד יישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים". עד שלא ראיתי שהנבואה הראשונה התקיימה, ביציאת שועל מקודש הקודשים, לא ידעתי אם הנבואה השנייה תתקיים. כעת אני יודע שאם הנבואה על החורבן התקיימה בשלמות, סימן שגם הנבואה השנייה תתגשם במלואה. אמרו לו החכמים: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו.

מה קרה פה? וכי למישהו היה ספק שהנבואה תתקיים? אלא שרבי עקיבא רצה ללמד אותנו שהעלייה צומחת מתוך הירידה. הפסוק שהביא, שמקשר בין אוריה וזכריה, בא לומר שהעובדה שזוכים לנבואה השנייה, שישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, זה רק בגלל הנבואה הקודמת ש"ציון שדה תחַרַשׁ". הירידה היא המובילה לעלייה. זוהי הגישה של רבי עקיבא לחיים.

מה מלמד השועל

יש סיפור מפורסם על רבי עקיבא שנכנס לעיר אחת לפנות ערב עם חמור, תרנגול ונר, ואיש מאנשי העיר לא היה מוכן להכניסו לביתו. הלך רבי עקיבא לישון מחוץ לעיר. שם כבה הנר, חתול טרף את התרנגול ואריה גרר את החמור. ובכל זאת רבי עקיבא אמר: "כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא – לטובה עושה". ומה התכיר בסוף? באותו הלילה באו שודדים ולקחו את כל אנשי העיר בשבי. רבי עקיבא ניצל רק בזכות זה שהנר שלו לא דלק, התרנגול לא קרא והחמור לא נער. דווקא הדברים הקשים שקרו לו הם שהביאו את ההצלה. וכך גם אצלנו, השועל שיוצא מקודש הקודשים הוא המבשר על הגאולה הקרובה.

רבי עקיבא למד זאת מפשט הפסוק, שהרי כתוב "ציון שדה תחַרַשׁ". לכאורה הפסוק בא לבשר על חורבן, אבל מה בפועל? הלוא חרישה היא הכנה לזריעה! וזה סימן שתהיה זריעה... המהרה"ל אומר שצריך שלב של 'אֵינְן' כדי שיהיה 'יש', כי ה'יש' מתגלה רק מתוך 'אֵינְן' גמור.

אבל יש עוד דבר מעניין בסיפור של החכמים ורבי עקיבא. כששאלו אותו מדוע הוא צוחק, הוא הקדים בשאלה מדוע הם בוכים. איזו מין שאלה זו? ודאי שהם בוכים, וכי צריך להסביר? התמיהה של רבי עקיבא הייתה – מה התחדש אצלכם כעת? הלוא על עצם החורבן כבר קרעו קריעה, כפי שהמדרש אומר שבשעה שראו מהר הצופים את הר הבית חרב קרעו את בגדיהם. אם כן, מדוע הם בוכים עכשיו? על ששועל יוצא מבית קודשי הקודשים? מה זה כבר משנה? חורבן הוא חורבן, בית המקדש חרב גם אם לא היה יוצא משם שועל.

אלא הוא רצה לשמוע מהם נקודה חשובה: יש פה הבנה שאין זה סתם חורבן אלא חורבן ב'הידור', עם כל התוספות, עד שאפילו שועל יוצא מבית קודשי הקודשים. על כך אומר רבי עקיבא: כמו שהיו תוספות בחורבן, כך יהיו תוספות בישועה – "עוד יישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים". לכאורה, מה זה משנה לגבי הישועה אם ישבו זקנים וזקנות או לא; העיקר שיהיה בית המקדש! אבל זה כן משנה, כי זו תהיה גאולה עם הידורים.

לכן אמרו לו החכמים פעמיים "עקיבא ניחמתנו, עקיבא

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לדרף היומי

מסכת שבת קמג-קנז

טמטום הלב וטמטום המוח

אמר רבי חלבו חמרא דפרווגייתא ומיא דדיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל, רבי אלעזר בן ערך איקלע לתתם אימשיך בתרייהו איקער תלמודיה כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החרש היה לבם וכו' (שבת קמז, ב.)

הנה הזכיר כאן ב' עניינים, הא' חמרא דפרווגייתא, והב' מיא דדיומסת. וי"ל על פי מה שכתב לשון המהרש"א: שנעשה ליבו לב אבן וחרש מלהבין דבר, שבפרטיות יש בזה ב' עניינים – טמטום המוח וטמטום הלב. וההפרש ביניהם בעבודת האדם הוא, שטמטום הלב הוא שגם כאשר מתבונן באיזה דבר התבוננות בגדולת הבורא ועם כל זה אינו פועל לבא לידי מדה שבלב באהבה ויראה, מחמת טמטום הלב, וטמטום המוח הוא שגם להתבונן אינו יכול מחמת אטימות מוחו.

והנה יין הוא בחי' בינה, שזה שייך ללב, ובלשון הזהר בינא ליבא, לכן על ידי שתיית היין בא לידי טמטום הלב, וע"י מיא דדיומסת בא לבחי' טמטום המוח, שע"י התענוג שבא לו מהרחיצה, בא לידי טמטום המוח, כמ"ש הטבעיים וכן הוא בע"ח שיסוד המים והליחות הוא במוח.

(ע"פ ד"ה החדש הזה לכם תרכ"ו ס"א. ד"ה והחרים תרל"א ס"ב)

"חרש" – ההפך של "החודש"

רבי אלעזר בן ערך . . אימשיך בתרייהו . . בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החרש היה לבם (שבת קמז, ב.)

"החודש הזה לכם" – הוא עניין היציאה והגאולה מהמצור. והיינו, שישנו "מיצר הגרון" המעכב את ההשפעה מהמוח אל הלב, ו"החודש הזה לכם" הוא עניין היציאה ממצור זה, שתהי' ההמשכה מהמוח אל הלב.

ובפרטיות, הנה עניין גלות מצרים הוא לידת המדות הוא על ידי ההתבוננות במוח. אך לפעמים אנו רואין שהגם שמתבונן בשכלו בגדולת הא"ס ומתיישבת רוממות הוי' במוחו ושכלו, מכל מקום אינו מתפעל מזה באהבה ויראה בהתגלות לבו, אלא שנשאר ההתפעלות במוחו ואינו יוצא לידי גילוי לב, וממילא אין זה פועל מאומה.

והסיבה לזה היא, מפני שכשהמדות יוצאים לגילוי מהמוח ללב, צריכים לעבור דרך הגרון, שהוא מקום היותר צר שבגוף, ושם מתעכבות המדות, וזהו עניין גלות מצרים שמעכבים המדות בהגרון שלא יומשך ללב, וזהו פרעה אותיות העורף, והיינו רצונות זרות ותאוות זרות ותענוגי עולם הזה שהם מעלימים ומסתירים ומעכבים שלא יומשכו המדות בלב בהתגלות.

וזהו עניין ג' שרי פרעה – קנה וושט וירידין: קנה וושט, הם ריבוי תאוות אכילה ושתייה, וורידין הם רתיחות הדמים בהבלי עולם ותענוגי עולם הזה, ומזה נעשה טמטום הלב, דריבוי תענוגי עולם הזה הם הגורמים העיקריים לטמטום הלב.

וזהו שרבי אלעזר בן ערך טעה והחליף בתיבות אלו דוקא, והיינו להורות שעל ידי ריבוי תענוגי עולם הזה נעשה לבו אטום כלב האבן, שהגם שמתבונן בשכלו בגדולת רוממות הא"ס, מכל מקום אינו מתפעל מזה כלל באהבה ויראה בהתגלות לבו.

ובאמת כשנמשך הרבה בזה, גורם טמטום המוח גם כן, היינו שאינו מתבונן כלל, וגם כשמתבונן אינו מוליד אהבה ויראה שכלים גם כן, והיינו מפני שההתבוננות היא בלא דעת והתקשרות כלל, ואינו אלא כמתבונן באיזה דבר שאינו נוגע לו כלל וכלל ולכן אינו נעשה מזה שום נטיה אפילו במוחו גם כן, ובאמת על ידי שהוא משוקע מאד בריבוי תענוגי עולם הזה אפילו בתאוות היתר, הרי הקליפות והסטרא אחרא נאחזים בו ר"ל עד שאינם מניחים אותו להתבונן כלל.

ולכן כאשר בא רבי אלעזר בן ערך לקרוא את הפסוק "החודש הזה לכם", קרא תמורת זה "החרש הי' לבם":

חרש – אינו שומע ואינו מדבר (כמבואר בריש מסכת תרומות). והיינו, ש"אינו שומע" אפילו במוחו, ובדרך ממילא "אינו מדבר", שהעניין אינו נמשך אצלו בהתעוררות הלב, שהוא עניין הדיבור. וזהו "החרש הי' לבם" – שמכיון שהוא בבחי' "חרש", אין ההשפעה נמשכת מהמוח אל הלב (היפך "החודש הזה לכם", שענינו ההמשכה מהמוח אל הלב, כנ"ל).

(ספר המאמרים תרמ"ג ע' שלח-שלט. שיחת ש"פ החודש תשי"ד)

כף הקלע לא מטהר עוונות

נשמתן . . של רשעים . . מלאך אחד עומד בסוף העולם ומלאך אחר עומד בסוף העולם ומקלעין נשמתן זה לזה (שבת

קנז, ב.)

הנה עניין כף הקלע הוא על דרך משל כמו שמנערין את הבגד מהאבק שנדבק בו, כמו כן כאשר האדם נתקשר בתאוות ותענוגים גשמיים, אזי העצה לטהרו שיפטר מזה, הוא על ידי העניין דכף הקלע.

אמנם כל זה הוא כשאינו קשור לדברים האסורים, אלא שמדבר דברים בטלים בהיתר כגון כשאינו יכול ללמוד. אבל כשעשה דברים האסורים ממש, אז אין כף הקלע לבדו מועיל לטהר ולהעביר טומאתו מהנפש, אלא צריכה לירד לגיהנם.

והעניין הוא, משום שדברים האסורים, הם קשורים ואסורים בידי הסטרא אחרא, והאדם העושה אותם, הרי הוא עצמו אסור וקשור בידי החיצונים, ולכן, מה שכף הקלע מועיל, הוא רק בדברים המותרים, היינו דאע"פ שגם הם שייכים לסטרא אחרא, אבל מכל מקום אינם קשורים בידי הסט"א [ולכן הם יכולים לעלות לקדושה כשמשתמשים בהם לשם שמים] ועל כן גם מי שנכשל בהם, אע"פ שנדבק לסט"א, מכל מקום הרי אינו קשור בידיהם, והרי זה דומה לאבק, שכאשר מנערים הבגד הרי זה מועיל. אבל בדברים האסורים שהחוטא אסור וקשור בידי החיצונים, אז לא מספיק כף הקלע.

מהות העונשים בעולם הבא

והנה, כף הקלע אינו רק עונש גרידא. דהנה ידוע, שהעונשים אינם הסכמיים בלבד היינו שמי שחטא מענישים אותו תמורת חטאו, אלא העונש הוא טבעי, והוא נמשך כתוצאה ממעשה החטא, שעל ידי זה בא לו העונש בדרך ממילא.

והסיבה הגורמת לכף הקלע הוא, דהנה ידוע שכל המחשבות והדיבורים אשר לא לה' המה, דהיינו מה שנמשך אחרי עניני עולם הזה אפילו בדברים המותרים, הרי מחשבות ודיבורים אלו הם המלבישים לכת המתאוה הרוחני, ונקראים לבושים צואים,

להיפטר מכף הקלע

העצה לזכות לזיכוכ הנפש להפטר מכף הקלע הוא, ע"י חזרה כל היום, כמה שיש ביכולתו, משניות תניא ותהלים בעל פה

(לוח "היום יום" ד' טבת)

תשובה עילאה

ונמצא כל ימיו בתשובה (שבת קנג, א)

צריך להבין מהו "כל ימיו בתשובה", הלא מאחר ששב בתשובה הרי הוא כבר בעל תשובה ואיך שייך שתהיה עבודה זו כל ימיו.

אך העניין, כי התשובה אינה על עבירות דוקא, אלא הוא עניין השבת הנפש ששב ונושא את נפשו אליו ית'. כי אף שהוא עושה טוב ומקיים המצוות עכ"ז יכול להיות עדיין בבחי' יש ודבר, וגם אפילו אם אוהב את ה', הרי עדיין הוא בכחונה יש מי שאוהב ויעיקר התשובה הוא כמו שכתוב והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה (בקהלת פי"ב). דהיינו שירצה לשוב למקורו ושרשו בחי' ישראל עלו במחשבה. והיינו שירצה ליכלל ולדבק בעצמות אור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע וסוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל כו'.

וזהו מ"ש בזהר הקדוש שיש ב' בחי' תשובה, תשובה תתאה ותשובה עילאה. כי תשובה תתאה היינו לצאת מהרע בסור מרע לגמרי, ושוב אין העונות מברילים, וכמ"ש ונקמה מנקה הוא לשבים לרחוק ולנקות נפשם מלבושים הצואים הם החיצונים כמ"ש הגמ' מלפפתו וכו'. ותשובה עילאה היא אחר שנטרה שאזי תוכל הנפש לשוב עד הרי' ב"ה ממש ולעלות מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא. כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם ייריתה להתלבש בגוף האדם (וכמו עד"מ באדם הנופח ברוח פי בטרם שיוצא הרוח מפיו הוא מיוחד בנפשו) וזו היא תשובה שלימה.

וזו היא בחי' "תשובה ומעשים טובים", שהן מעשים טובים שעושה כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין. וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה, היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה כנעוריה בשעת התורה והעבודה וע"ז אמרו להיות כל ימיו בתשובה, ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו המלך.

(לקר"ת בלק ע"ד, א, האוינו ע"א, ג. תניא פרק לא, אגרת התשובה פרק ח)

השראת השכינה על ידי מצוות

ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין (שבת קנג, א)

בגמרא קידושין (לה, א) איתא שהוקשה כל התורה לתפילין, ואם כן, הפסוק שמן על ראשך אל יחסר קאי על כל המצוות.

והעניין הוא דהנה איתא בזהר (בלק קפז, א) "דשכינתא שריא על רישיה . . . וכד עינוי תמן לנדע דההוא נהורא דאדליק על רישיה אצטריך למשחא, בגין דגופא דבר נש איהו פתילה . . . ושלמה מלכא צוח ואמר ושמן על ראשך אל יחסר, דהא נהורא דבראשו אצטריך למשחא, ואינון עובראן טבאן". היינו שגוף האדם הוא פתילה, והמצוות הם שמן, והאש זו היא השכינה.

ולכאורה הרי לכל איש ישראל יש נשמה שהיא חלק אלוהי ממעל, ומדוע אין די בה להיות היא כשמן לפתילה, ובשביל השראת השכינה צריכים דוקא למצוות ומעשים טובים?

אלא הטעם הוא כי הנה נשמת האדם אפי' הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים, אף על פי כן אינה בטילה במציאות לגמרי ליבטל וליכלל באור ה' ממש להיות לאחדים ומיוחדים ביחוד גמור, רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו. מה שאין כן המצוות ומעשים טובים שהן פנימית רצונו ית' ואין שם הסתר פנים כלל, ואין החיות שבהם דבר נפרד בפני עצמו כלל אלא הוא מיוחד ונכלל ברצונו ית' והיו לאחדים ממש ביחוד גמור.

והנה עניין השראת השכינה הוא גילוי אלהותו ית' ואור אין סוף ב"ה באיזה דבר, והיינו לומר שאותו דבר נכלל באור ה' ובטל לו במציאות לגמרי, שאז הוא ששורה ומתגלה בו ה' אחד, אבל כל מה שלא בטל אליו במציאות לגמרי אין אור ה' שורה ומתגלה בו, רק על ידי קיום המצוות שהן רצונו וחכמתו ית' ממש בלי שום הסתר פנים, אזי שורה השכינה ומתאחדת באדם המקיימים.

(על פי תניא פרק לה. אור התורה תצוה ע' א'תקסב)

מהות עונש "כף הקלע"

ובפרטיות יותר, הנה בעניין כף הקלע מצינו כמה ביאורים:

בעקידה (פ' נצבים שער קא) ובעיקרים (מאמר ד' ספ"ג) מבואר, שעניין כף הקלע הוא, כשם שקולעים אבן ממקום למקום, כך מקלעים את הנשמה ממקום למקום. ובשל"ה הביא בשם פרקי דר' אליעזר (פרק ד) שעניין כף הקלע הוא, שמקלעין את הנשמה מארץ ישראל לחוצה לארץ, אמנם בגמרא כאן מבואר שמקלעין את הנשמה מסוף העולם ועד סופו.

והעניין הוא, שיש כמה אופנים במהות העונש דכף הקלע, דהנה בעקידה ובעיקרים שמקלעין את הנשמה ממקום למקום, דעניין החילוקים בין מקום למקום ברוחניות הוא השינוי ממעמד ומצב זה למעמד ומצב הפכי, והיינו במי שקודם שנסקע בתאוות ה' שייך לתענוג באלקות, אז מקלעים נשמתו לרגע בתענוג אלוקי, ולרגע מקלעים אותה בכיסופים גשמיים, ומכיון ששייך לתענוג בהתבוננות אלוקי, הרי הירידה לתענוג גשמי הוא צער גדול בשבילה, וכמו כן הוא לאידך גיסא שמקלעין אותה מתענוגים גשמיים לתענוג אלוקי, ואז הוא גם כן צער גדול, דמאחר שיש לו שייכות לתענוגים גשמיים, אז כשנטלים אותם ממנו, אזי הוא בצער גדול.

אמנם כל זה הוא כאשר בתחילה ה' לו שייכות לתענוג בהתבוננות אלוקי. אבל כאשר גם בתחילה לא היה שייך לתענוג אלוקי, אז כף הקלע אצלו הוא כמו שכתב השל"ה, שמקלעין נשמתו מארץ ישראל לחוץ לארץ. והיינו משום דאפילו מי שאינו שייך להתבוננות אלוקי, אבל מכל מקום הוא שייך לקיום התורה ומצוות בקבלת עול מלכות שמים. וזהו שמקלעין נשמתו מארץ ישראל לחוץ לארץ, דארץ ישראל ברוחניות הוא כמו שאמרו רז"ל (ב"ר פ"ה, ח) למה נקרא שמה ארץ לפי שרצתה לעשות רצון קונה, אמנם חו"ל הוא הרצון לענינים שמחוץ לרצון הקב"ה. וזהו עניין כף הקלע אצלו, שמהביטול דקבלת עול מלכות שמים מקלעין אותו לשיקוע בתאוות היתר.

אמנם מי שלא שייך גם לעניין ארץ ישראל ברוחניות שרצתה לעשות רצון קונה, הנה אצלו עניין כף הקלע הוא באופן נמוך עוד יותר, שמקלעין נשמתו מסוף העולם ועד סופו, דב' הקצוות שבעולם צפון ודרום הם חסד וגבורה, שלרגע מקלעין אותו בהתנועה ההתרחבות והתפשטות (- חסד, דרום), ולרגע מקלעין אותו בהתנועה דצמצום (- גבורה, צפון). שמקלעין אותו בב' הקצוות שבעולם גופא, כיון שליותר מזה אינו שייך.

(ע"פ תניא פ"ח. סידור עם ד"א לב, א. ד"ה לפיכך נקראו הראשונים סופרים ה'תשט"ז)

תפארת שמשון

פתיחת מסלולי לימוד חדשים בספר התניא: אגרת התשובה ושער היחוד והאמונה

2

שער היחוד והאמונה

לומדים פרקים א-ז
בחדשים תשרי וחשוון
ונבחנים בחודש כסלו

הלימוד יתקיים מתוך ספרי לימוד עם ביאור 'לב לדעת' שיינתנו לנרשמים.

1

אגרת התשובה

לומדים אגרת התשובה
בחדשים אב ואלול
ונבחנים בעשרת ימי תשובה

למי מיועדות תכניות הלימוד?
תלמידי ישיבות גדולות ואברכי כוללים שלא נבחנו
בעבר על נושאים אלו בתכנית לב לדעת*.

דמי רישום לכל תכנית לימוד: 15 ₪
הרישום יתקיים בין התאריכים ט"ו באב - ט"ו אלול

מלגות (לכל מבחן)

מציון 85% ומעלה - 400 ₪

מציון 75% ומעלה - 300 ₪

המלגות נטענות בכרטיס אישי המונפק
לכל נרשם, וניתנות למימוש ברכישת
ספרי קודש ומזון ברשתות מוכרות.

היכן נרשמים לתכניות הלימוד?

- בסניפי רשת החנויות יפה נוף - פלדהיים
- באמצעות הנציגים בישיבות
- באתר לב לדעת lladaat.co.il
- במוקד הטלפוני 072-221-9050
- שלוחה 5 בימים א-ה
- בין השעות 13:00-15:30

פרטים נוספים אודות הבחינות יתפרסמו בהמשך

*בחודש כסלו יתקיים גם המבחן על פרקים כו-נ בלקוטי אמרים בתכנית הלימוד השנתית.
מי שרשום לבחינה במסלול זה לא יוכל להיבחן במקביל על שער היחוד והאמונה.

ליצירת קשר ופרטים נוספים:

טל: 072-2219050 שלוחה 5

ימים ראשון - חמישי | בין השעות 13:00-15:30

שו"ת 'לב לדעת' עם רבני התכנית:

טל: 072-2219050 שלוחה 2

ימים ראשון - חמישי | צהריים: 13:30-15:30 ערב: 21:30-23:00